

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

**INFORMACIJA O MIKROKREDITNOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
SA STANJEM NA DAN 30.06.2013. GODINE**

Sarajevo, august 2013. godine

Sadržaj

1. UVOD	3
2. STRUKTURA MIKROKREDITNIH ORGANIZACIJA	5
2.1. Organizacioni dijelovi	5
2.2. Kadrovi	5
3. ANALIZA FINANSIJSKOG STANJA I USPJEŠNOSTI POSLOVANJA MKO	6
3.1. Bilans stanja	6
3.2. Kapital	11
3.3. Kreditni portfolio	13
3.3.1. Ključni pokazatelji kvalitete kreditnog portfolija	17
3.3.2. Otplata kredita sa instrumentom osiguranja jemstvom i prigovori klijenata.....	20
3.4. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite	21
3.5. Bilans uspjeha	23
4. ZAKLJUČCI I PREPORUKE.....	25

PRILOZI:

Prilog 1.	Podzakonski akti Agencije za poslovanje MKO
Prilog 2.	Osnovni podaci o MKO
Prilog 3.	Bilans stanja MKF
Prilog 4.	Bilans stanja MKD
Prilog 5.	Bilans uspjeha MKF
Prilog 6.	Bilans uspjeha MKD
Prilog 7.	Pregled doniranih sredstava MKF

GRAFIKONI:

Grafikon 1.	Iznos aktive MKO na dan 30.06.2013. godine u 000 KM
Grafikon 2.	Iznos bruto portfolija MKO na dan 30.06.2013. godine u 000 KM
Grafikon 3.	Iznos obaveza po uzetim kreditima MKO na dan 30.06.2013. godine u 000 KM
Grafikon 4.	Iznos kapitala MKO na dan 30.06.2013. godine u 000 KM
Grafikon 5.	Iznos doniranog kapitala (po izvještajima) MKO na dan 30.06.2013. godine u 000 KM
Grafikon 6.	Višak/manjak prihoda nad rashodima MKF, odnosno neto dobit/gubitak MKD za period 01.01.- 30.06.2013. godine u 000 KM
Grafikon 7.	Broj zaposlenih MKO na dan 30.06.2013. godine
Grafikon 8.	Broj organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH na dan 30.06.2013. godine
Grafikon 9.	Broj aktivnih kreditnih partija MKO sa stanjem na dan 30.06.2013. godine
Grafikon 10.	Broj otpisanih kreditnih partija MKO sa stanjem na dan 30.06.2013. godine
Grafikon 11.	Iznos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima MKO u 000 KM sa stanjem na dan 30.06.2013. godine
Grafikon 12.	Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima u odnosu na bruto portfolio MKO na dan 30.06.2013. godine
Grafikon 13.	Portfolio u riziku preko 30 dana na dan 30.06.2013. godine
Grafikon 14.	Fiksna aktiva i kapital u odnosu na ukupnu aktivu na dan 30.06.2013. godine
Grafikon 15.	Iznos ukupnih isplata mikrokredita u II kvartalu 2013. godine u 000 KM
Grafikon 16.	Prosječne ponderisane EKS na ukupne kredite prema izvještajima MKO u II kvartalu 2013. godine
Grafikon 17.	Prosječne ponderisane EKS na kratkoročne kredite prema izvještajima MKO u II kvartalu 2013. godine
Grafikon 18.	Prosječne ponderisane EKS na dugoročne kredite prema izvještajima MKO u II kvartalu 2013. godine

1. UVOD

Agencija za bankarstvo Federacije BiH (Agencija) kao regulatorna institucija koja obavlja nadzor mikrokreditnih organizacija, sačinila je Informaciju o mikrokreditnom sistemu Federacije Bosne i Hercegovine sa stanjem na dan 30.06.2013. godine na osnovu analize mjesečnih i kvartalnih izvještaja o poslovanju, informacija i podataka koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji (*off-site* nadzor) i podataka kojima raspolaže konstatovanim u kontrolama na licu mjesta (*on-site* nadzor).

Zakonom o mikrokreditnim organizacijama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 59/06) (ZoMKO) uređuje se osnivanje, registriranje, djelatnost, oblik organizovanja, poslovanje, način upravljanja, prestanak rada i nadzor poslovanja mikrokreditnih organizacija (MKO, odnosno mikrokreditnih fondacija (MKF) i mikrokreditnih društava (MKD) u Federaciji BiH. Nadležnosti Agencije nad ovim poslovima propisane su Zakonom o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12) i internim aktima Agencije, a svi navedeni poslovi obavljaju se u okviru Sektora za nadzor poslovanja mikrokreditnih organizacija. Funkciju nadzora MKO, Agencija obavlja neposrednim nadzorom (*on-site*) i posrednim nadzorom, odnosno, analizom izvještaja koje MKO dostavljaju Agenciji (*off-site*), shodno ZoMKO i podzakonskim aktima Agencije koji su navedeni u Prilogu 1. ove Informacije. Izvještajnu osnovu čine kvartalni izvještaji o bilansu stanja, kapitalu, kreditima, rezervama za kreditne gubitke, rezultatima poslovanja, zaposlenim, otpisima i drugi izvještaji o pojedinim segmentima poslovanja, te mjesečni izvještaj o kamatnim stopama.

U Federaciji BiH sa 30.06.2013. godine, dozvolu za rad Agencije imalo je 13 MKO, 12 MKF i 1 MKD, koje su poslovale putem 317 organizacionih dijelova. U mikrokreditnom sektoru Federacije BiH sa 30.06.2013. godine bilo je zaposleno 1.444 radnika, što je za 110 radnika ili 7% manje u odnosu na 31.12.2012. godine.

Bilansna suma MKO sa 30.06.2013. godine iznosila je 481,9 miliona KM, od čega se na MKF odnosilo 480,6 miliona KM ili 99,7%, a na MKD 1,3 miliona KM ili 0,3% od ukupnog bilansa MKO. Bilansna suma MKO na kraju drugog kvartala 2013. godine bila je manja za 17,7 miliona KM ili 4% u odnosu na stanje sa 31.12.2012. godine. Ukupni bruto krediti MKO, kao najznačajnija stavka aktive MKO, sa 30.06.2013. godine iznosili su 401,3 miliona KM i čine 83% ukupne aktive MKO, dok su neto krediti iznosili 393 miliona KM. Krediti i na bruto i na neto osnovi manji su za 4% u odnosu na stanje sa 31.12.2012. godine. Mikrokreditiranje je najvećim dijelom usmjereno na kreditiranje poljoprivrede (36%) i uslužnih djelatnosti (24%), te se većim dijelom odnosi na dugoročne kredite fizičkim licima. MKO su nastavile smanjivati efektivne kamatne stope na mikrokredite, pa su tako, na kraju drugog kvartala 2013. godine, prosječne ponderisane efektivne kamatne stope u mikrokreditnom sektoru na ukupne kredite iznosile 27,20%, te su u odnosu na četvrti kvartal 2012. godine, zabilježile pad od 0,69 procentnih poena.

U poređenju s krajem prethodne godine, sa 30.06.2013. godine, mikrokreditni portfolio bilježi pad od 4%, te iskazuje i pogoršanje pokazatelja kvalitete aktivnog kreditnog portfolija iskazano povećanjem stope rezervi za kreditne gubitke sa 1,82%, koliko je iznosila na 31.12.2012. godine, na 2,08%. Nadalje, portfolio u riziku preko 30 dana kašnjenja također je povećan sa 1,89% na 2,23%. Ukupan rezultat sektora po pitanju rizičnosti portfolija nalazi se u okvirima standarda propisanog od Agencije, dok od 13 MKO, 2 MKF ne zadovoljavaju standard Agencije u pogledu rizičnosti portfolija koji mora biti ispod 5%. Portfolio u riziku preko jednog dana kašnjenja također bilježi pogoršanje, te je sa 4,88% koliko je iznosio na

kraju prethodne godine, povećan na 4,98%. Na nivou sektora, procenat otpisa sa 30.06.2013. godine bilježi poboljšanje, te je isti smanjen sa 3,88% koliko je iznosio na kraju prethodne godine na 2,19%, a dvije MKF ne zadovoljavaju standard Agencije u pogledu procenta otpisa kredita.

Osnovni izvor sredstava MKO su obaveze po uzetim kreditima koje su na dan 30.06.2013. godine iznosile 285,2 miliona KM ili 59% ukupne pasive MKO i manje su za 9% u odnosu na stanje sa 31.12.2012. godine. Ukupni kapital MKO na dan 30.06.2013. godine iznosio je 171 milion KM ili 36% ukupne pasive MKO koji je veći za 5% u odnosu na kraj prethodne godine, od čega je kapital MKF iznosio 170,3 miliona KM ili 99,6%, a kapital jednog MKD 0,7 miliona KM ili 0,4%. Najznačajnije stavke kapitala MKF su višak prihoda nad rashodima u iznosu od 110,4 miliona KM koji čini 65% ukupnog kapitala MKF, zatim donirani kapital koji je iznosio 48,8 miliona KM ili 28% ukupnog kapitala MKF, dok jedno MKD nema doniranog kapitala. Osnovni kapital i ostale rezerve MKF iznosile su 8,3 miliona KM, odnosno 5% ukupnog kapitala MKF. Neraspoređena dobit i zakonske rezerve jednog MKD iznosile su 78 hiljada KM ili 12% ukupnog kapitala MKD, dok je osnovni kapital MKD iznosio 600 hiljada KM ili 88% ukupnog kapitala MKD.

U periodu 01.01. - 30.06.2013. godine, 11 MKF ostvarilo je višak prihoda nad rashodima u iznosu od 7.547 hiljada KM, dok je manjak prihoda nad rashodima ostvarila 1 MKF u iznosu od 19 hiljada KM, što znači da su MKF sa 30.06.2013. godine poslovale s viškom prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 7.528 hiljada KM. Jedno MKD je u periodu 01.01.-30.06.2013. godine ostvarilo neto gubitak u iznosu od 23 hiljade KM, što znači da je na nivou mikrokreditnog sektora u Federaciji BiH s krajem drugog kvartala 2013. godine, ostvaren pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 7.505 hiljada KM, što je 6 puta više u odnosu na isti period prethodne godine.

Neposredni nadzor nad poslovanjem MKO putem obimnih i ciljanih kontrola, - pregled poslovanja na licu mjesta, provode službena lica Agencija koja, u skladu s internim aktima Agencije, ispunjavaju uslove za obavljanje istog i za to imaju neophodna ovlaštenja. Mikrokreditnim organizacijama koje su predmet kontrole Agencije, po pravosnažnosti zapisnika, izdaju se nalozi za otklanjanje nezakonitosti i nepravilnosti utvrđenih u kontroli poslovanja, s ciljem unaprjeđenja poslovanja, zakonitosti rada i stabilnosti mikrokreditnog sistema. U obavljenim kontrolama mikrokreditnih organizacija utvrđeno je da većina posluje u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima, te ciljevima radi kojih su osnovane. Ipak u pojedinim organizacijama, značajnog obima operacija i nivoa doniranih sredstava, uočene su značajne slabosti i nepravilnosti u radu koje su se uglavnom odnosile na nepridržavanje odredaba ZoMKO i provedbenih akata Agencije, specifično u pogledu upravljanja kreditnim i drugim rizicima, formiranja i održavanja rezervi za kreditne gubitke, a posebno u slučajevima ponovnog ugovaranja kredita. Ostale nepravilnosti odnosile su se na neadekvatnu uspostavu i vođenje vanbilansne evidencije, neadekvatan obračun dospjelih i nedospjelih kamata, neiskazivanje efektivne kamatne stope u ugovorima o kreditu i prostorijama MKF, te propuštanje uspostave registra povezanih lica i usvajanje politika MKO za poslovanje s povezanim licima, slabosti u procedurama za obradu prigovora i žalbi klijenata i jemaca i dr. Navedene nepravilnosti posljedično su utjecale na kršenje Odluke o ostalim općim uvjetima za poslovanje MKO u pogledu propisanih standarda Agencije za poslovanje MKO. Kontrolama je utvrđeno da se kod manjeg broja MKF, u upravljanju imovinom MKF, organi istih ne pridržavaju principa poslovanja s pažnjom dobrog domaćina, odnosno pažnjom dobrog privrednika i stručnjaka, te da stvaraju visoke, nepotrebne i neopravdane troškove, koji se alimentiraju iz izuzetno visokih kamatnih stopa, suprotno misiji osnivanja MKF a što je davanje mikrokredita s ciljem poboljšanja materijalnog položaja korisnika kredita,

povećanja zaposlenosti i pružanja podrške razvoju poduzetništva. Također, uočena je zabrinjavajuća pojava prijevremenih otplata velikog broja kredita u kašnjenju od strane klijenata kojim su istovremeno ili kratko potom, odobravani novi krediti čiji konačan iznos zavisi od potraživanja po prethodnom kreditu (glavnica, dospjele kamate, zatezne kamate) dodatno uvećan za proviziju za prijevremenu otplatu kredita i proviziju za obradu novog kredita. Na ovaj način, klijenti se dovode u visoku zaduženost što produbljuje dužničku krizu, a za cilj ima iskazivanje boljih poslovnih rezultata kroz umanjeње rezerviranja za kreditne gubitke, kako bi se privukla dodatna kreditna sredstva, čime se pričinjava značajna šteta klijentima MKO kao i povjeriocima.

2. STRUKTURA MIKROKREDITNIH ORGANIZACIJA

U Federaciji BiH sa 30.06.2013. godine, dozvolu za rad Agencije ima 13 MKO, od toga 12 MKF (neprofitne organizacije) i 1 MKD (profitna organizacija), te 28 organizacionih dijelova MKD čije je sjedište u Republici Srpskoj. U toku drugog kvartala, na temelju zahtjeva MKF i odluke organa upravljanja o prestanku rada, Agencija je jednoj MKF oduzela dozvolu za rad za obavljanje poslova davanja mikrokredita. Sve MKF koje su dobile dozvolu za rad Agencije, izvršile su preregistraciju u skladu sa ZoMKO, odnosno nastale su promjenom oblika MKO osnovanih shodno Zakonu o mikrokreditnim organizacijama („Službene novine Federacije BiH, broj: 24/00). Stoga, sve MKF zakonski su pravni slijednik imovine, prava i obaveza MKO osnovanih u skladu sa ZoMKO iz 2000. godine. U Prilogu 2. nalaze se osnovni podaci o MKF i MKD koje sa 30.06.2013. godine imaju dozvolu za rad Agencije za obavljanje poslova davanja mikrokredita.

2.1. Organizacioni dijelovi

Na dan 30.06.2013. godine, u Registru mikrokreditnih organizacija i njihovih organizacionih dijelova, kojeg u skladu sa članom 13. ZoMKO vodi Agencija, bilo je evidentirano ukupno 317 organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH, od čega u Federaciji BiH 211, Republici Srpskoj 103 i Distriktu Brčko 3. Ukupan broj organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH smanjen je za 2 organizaciona dijela, odnosno 1% u odnosu na kraj prethodne godine. Ukupno 178 organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH ima ovlaštenja za dodjelu mikrokredita, stoga su upisani u nadležni registar. U šest mjeseci 2013. godine, Agencija je izdala 5 saglasnosti za osnivanje organizacionih dijelova, sve u prvom kvartalu tekuće godine, 8 saglasnosti za zatvaranje organizacionih dijelova MKO i 5 saglasnosti za promjenu adrese organizacionih dijelova, dok je 1 organizacioni dio dodan u Registar Agencije nakon izvršene kontrole na licu mjesta jedne MKO. Organizacione dijelove izvan Federacije BiH ima 8 MKF, a 4 MKF posluju isključivo preko svog sjedišta, odnosno nemaju otvorenih organizacionih dijelova ni u Federaciji BiH, ni u Republici Srpskoj. Agencija je dala dozvole za rad organizacionih dijelova jednog MKD koje ima sjedište u Republici Srpskoj, a koje u Federaciji BiH posluje putem 28 filijala i terenskih ureda.

2.2. Kadrovi

Sa 30.06.2013. godine, mikrokreditni sektor zapošljava ukupno 1.444 radnika, što je za 110 radnika, ili 7% manje u odnosu na 31.12.2012. godine. Na ovaj pad zaposlenih na nivou sektora, najviše utjecaja imao je pad zaposlenih kod jedne od najvećih MKO, koja je zabilježila pad zaposlenih od čak 26%, ili 76 zaposlenika u odnosu na kraj prethodne godine. MKF zapošljavaju 1.436 radnika ili 99,5%, a MKD 7 radnika ili 0,5%.

Tabela 1. Kvalifikaciona struktura zaposlenih

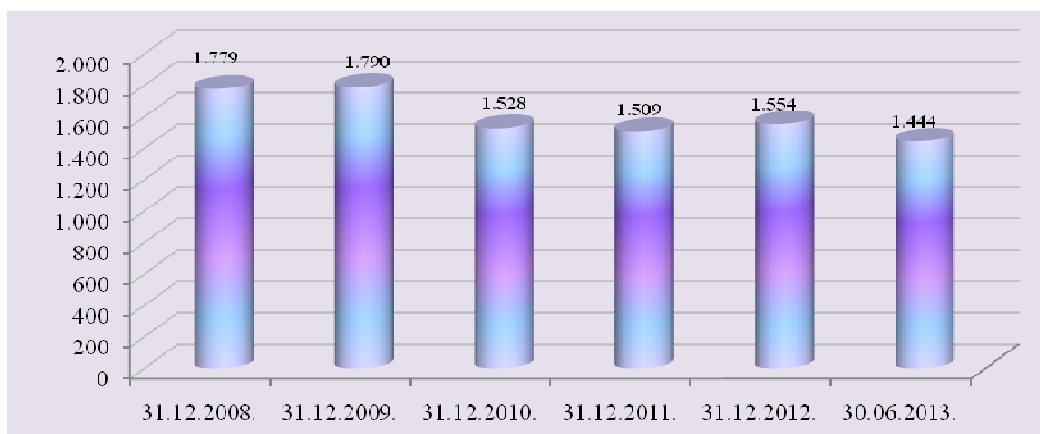
Rb.	Kvalifikacija	31.12.2012.		Ukupno	Učešće (%)	30.06.2013.		Ukupno	Učešće (%)	Indeks
		MKF	MKD			MKF	MKD			
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8	9=(7+8)	10	11=9/5
1.	NS	3	0	3	0,19	3	0	3	0,21	100
2.	KV	1	0	1	0,06	1	0	1	0,07	100
3.	VKV	15	0	15	0,97	15	0	15	1,04	100
4.	SSS	828	2	830	53,41	754	2	756	52,35	91
5.	VŠS	154	1	155	9,97	144	1	145	10,04	94
6.	VSS	530	4	534	34,36	505	4	509	35,25	95
7.	MR	16	0	16	1,03	14	0	14	0,97	88
8.	DR	0	0	0	0	1	0	1	0,07	n/a
UKUPNO		1.547	7	1.554	100,00	1.436	7	1.444	100,00	93

U strukturi zaposlenih najveće je učešće SSS od 52,35%, VSS od 35,25% i VŠS od 10,04%, a procent učešća zaposlenih sa srednjom stručnom spremom u padu je za 9%, sa višom stručnom spremom za 6% i sa visokom stručnom spremom za 5%.

Grafikon 1. Kvalifikacijska struktura zaposlenih u MKO na dan 30.06.2013. godine

Posmatrajući broj zaposlenih kroz godine rada MKO, najveći broj zaposlenih zabilježen je na kraju 2009. godine kada su MKO zapošljavale 1.790 radnika. MKO su sa 30.06.2013. godine zapošljavale 1.444 radnika, što predstavlja smanjenje od 19% u odnosu na kraj 2009. godine. Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveće smanjenje broja zaposlenih, za čak 33%, odnosno 36%.

Grafikon 2. Broj zaposlenih u MKO po godinama

3. ANALIZA FINANSIJSKOG STANJA I USPJEŠNOSTI POSLOVANJA MKO

3.1. Bilans stanja

Bilansna suma MKO sa 30.06.2013. godine iznosi 481,9 miliona KM i za 17,7 miliona KM ili 4% je manja u odnosu na stanje sa 31.12.2012. godine. Rast bilansne sume u odnosu na kraj prethodne godine, bilježi 7 MKF, dok je pad zabilježilo 5 MKF i 1 MKD.

Pad bilansne sume do 10% u odnosu na 31.12.2012. godine zabilježile su 3 MKF, dok su pad bilansne sume do 20% u odnosu na kraj prethodne godine zabilježile 2 MKF i 1 MKD. Jedna MKF koja je s 31.12.2012. godine imala najveće učešće u iznosu bilansne sume u sektoru, za šest mjeseci smanjila je aktivu za 14,3 miliona KM, te je zabilježila pad od čak 13% u odnosu na kraj prethodne godine, što je posljedično utjecalo i na pad aktive na nivou cijelog sektora.

Najveće učešće u ukupnom bilansu MKO ima šest MKF sa aktivom u iznosu od 444,5 miliona KM ili 92%.

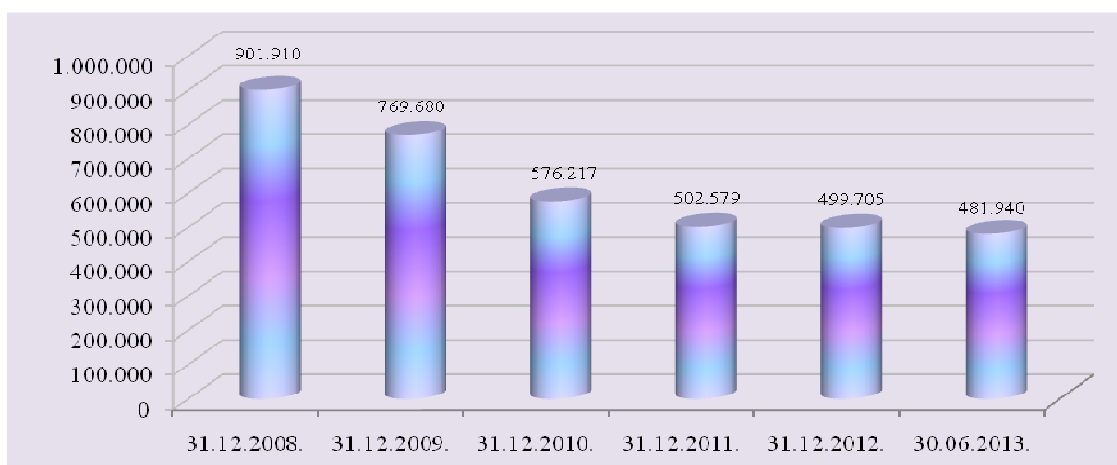
Tabela 2. Bilans stanja MKO

u 000 KM

OPIS	31.12.2012. godine					30.06.2013. godine					Indeks
	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	
1	2	3	4	5	6=(2+4)	7	8	9	10	11=(7+9)	12
AKTIVA											
1. Novčana sredstva	25.286	5	104	7	25.390	29.471	6	63	5	29.534	116
2. Plasmani bankama	8.245	2	0	0	8.245	3.368	1	0	0	3.368	41
3. Krediti	415.883		1.349		417.232	400.115		1.229		401.344	96
4. Minus: rezer. za kred. gubitke	7.585		25		7.610	8.309		38		8.347	110
5. Neto krediti	408.298	82	1.324	86	409.622	391.806	82	1.191	88	392.997	96
6. Posl. prostor i ost. fik. aktiva	48.025	10	84	5	48.109	47.509	10	66	5	47.575	99
7. Dugor. Investicije	15	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0
8. Ostala aktiva	9.268	2	33	2	9.301	9.336	2	33	2	9.369	101
9. Minus: rezerv. na ost. st. aktive, osim kredita	975		2		977	900		3		903	92
UKUPNO AKTIVA	498.162	100	1.543	100	499.705	480.590	100	1.350	100	481.940	96
PASIVA											
10. Obaveze po uzet. kreditima	311.240	62	803	52	312.043	284.640	59	620	46	285.260	91
11. Ostale obaveze	24.091	5	39	3	24.130	25.631	5	52	4	25.683	106
12. Kapital	162.831	33	701	45	163.532	170.319	35	678	50	170.997	105
UKUPNO PASIVA	498.162	100	1.543	100	499.705	480.590	100	1.350	100	481.940	96
Vanbilansna evidencija	172.252		52		172.304	169.367		55		169.422	98

Posmatrajući bilansnu sumu MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos iste zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosila 902 miliona KM. Bilansna suma MKO na dan 30.06.2013. godine iznosila je 481,9 miliona KM, i manja je za čak 47% u odnosu na kraj 2008. godine. Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad bilansne sume, kod kojih je ista pala za čak 59%, odnosno 73%.

Grafikon 3. Iznos aktive MKO (u 000 KM)

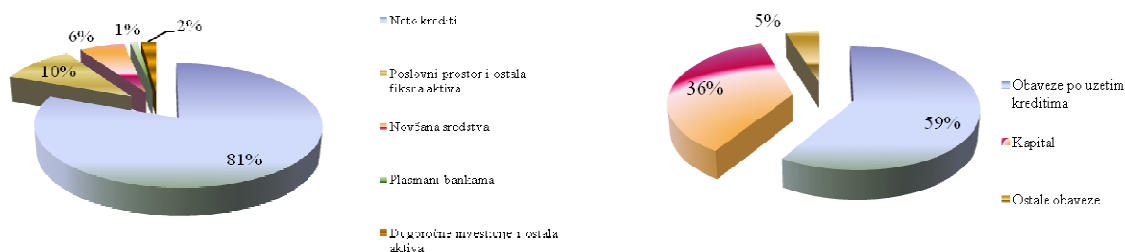
U strukturi aktive MKO, novčana sredstva iznose 29,5 miliona KM ili 6% sa stopom rasta od 16% u odnosu na 31.12.2012. godine i većinom se odnose na novčana sredstva MKF. Plasmani bankama iznose 3,3 miliona KM ili 1% i manji su za 59% u odnosu na kraj prethodne godine. S obzirom da kreditori, kako domaće komercijalne banke, tako i razni međunarodni socijalno orijentirani komercijalni fondovi, generalno pokazuju visok stepen opreza i uzdržanost kod kreditiranja većeg broja MKO, mnoge MKO su uskraćene za sredstva kojim bi finansirale svoju mikrokreditnu aktivnost i ostvarile dovoljan prihod od redovnih operacija kojim bi pokrile svoje rashode. Dodatno uskraćivanje dugoročnih sredstava MKO i dospjeće kratkoročnih obaveza uz lošu naplatu kredita može dovesti do nelikvidnosti pojedinih MKO, čak i većeg obima operacija, što predstavlja jedan od značajnih rizika i izazova s kojim su suočeni organi upravljanja i rukovođenja.

Neto krediti, odnosno bruto krediti umanjani za rezervisanja za kreditne gubitke iznose 393 miliona KM ili 81% ukupne aktive i manji su za 16,6 miliona KM ili 4% u odnosu na 31.12.2012. godine. Rast neto kredita u odnosu na kraj prethodne godine, zabilježilo je 7 MKF, dok je pad zabilježilo 5 MKF i 1 MKD. U odnosu na 31.12.2012. godine, pad neto kredita do 10% zabilježile su 3 MKF i 1 MKD, dok su pad do 20% zabilježile 2 MKF. Jedna MKF koja je s 31.12.2012. godine imala najveće učešće u iznosu neto kredita u sektoru, za šest mjeseci, iste je smanjila za 17 miliona KM, te je zabilježila najviši pad neto kredita u sektoru od čak 18% u odnosu na kraj prethodne godine, što je posljedično utjecalo i na pad ove bilansne pozicije na nivou cijelog sektora.

Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva iznose 47,6 miliona KM ili 10% ukupne aktive i za 534 hiljada KM ili 1%, ova bilansna pozicija manja je u odnosu na kraj prethodne godine. Procent fiksne aktive u odnosu na ukupnu aktivu (umanjenu za donirani kapital) na nivou sektora iznosi 10,98% što je neznatno više od dozvoljenog iznosa, a gledano pojedinačno, četiri MKF krše ovaj standard.

Ostala aktiva umanjena za rezervisanja na ostale stavke aktive osim kredita iznosi 8,5 miliona KM ili 2% ukupne aktive koju čine obračunate kamate, avansi, aktivna vremenska razgraničenja i drugo. Gledajući pojedinačno, kod svih MKO, ostala aktiva je ispod 10% u odnosu na ukupnu aktivu.

Grafikon 4. Struktura aktive i pasive MKO

U strukturi pasive MKO, obaveze po uzetim kreditima osnovni su izvor sredstava i iznose 285,2 miliona KM ili 59% ukupne pasive i manje su za 9% u odnosu na 31.12.2012. godine. Jedna MKF s najvećim učešćem u iznosu obaveza po uzetim kreditima, za šest mjeseci, iste je smanjila za 17,7 miliona KM, te je zabilježila pad od čak 20% u odnosu na kraj prethodne godine, što je posljedično utjecalo i na pad ove bilansne pozicije na nivou cijelog sektora.

Tabela 3. Ročna struktura uzetih kredita

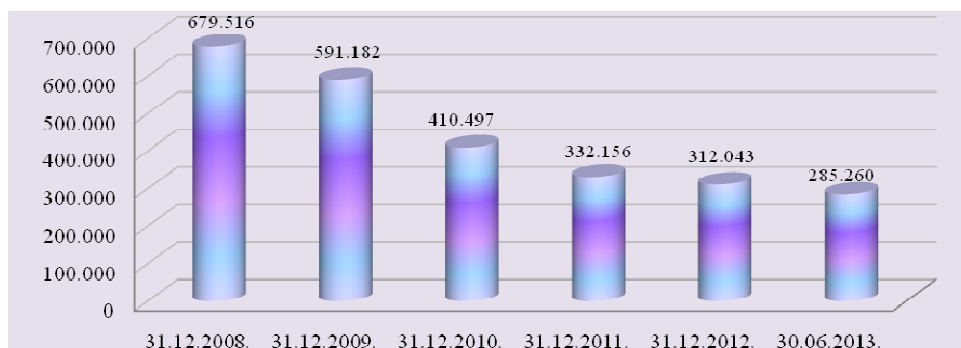
u 000 KM

OPIS	31.12.2012. godine				30.06.2013. godine				Indeks
	MKF	MKD	UKUPNO	%	MKF	MKD	UKUPNO	%	
1	2	3	4=(2+3)	5	6	7	8=(6+7)	9	10=8/4
1. Obaveze po uzetim kratkor. kreditima	99.872	719	100.591	32	87.068	285	87.353	31	87
2. Obaveze po uzetim dugoroč. kreditima	211.368	84	211.452	68	197.572	335	197.907	69	94
UKUPNO	311.240	803	312.043	100	284.640	620	285.260	100	91

Od ukupnih obaveza po uzetim kreditima, dugoročni krediti (koje nema 1 MKF) iznose 197,9 miliona KM ili 69% i manji su za 6% u odnosu na kraj prethodne godine. Od ukupnih obaveza po uzetim kreditima, kratkoročni krediti (koje nemaju 3 MKF) iznose 87,3 miliona KM ili 31% i imaju stopu pada od 13% u odnosu na kraj prethodne godine. Na obaveze po uzetim kreditima na MKF odnosi se 284,6 miliona KM ili 99,8% od ukupnih obaveza po uzetim kreditima.

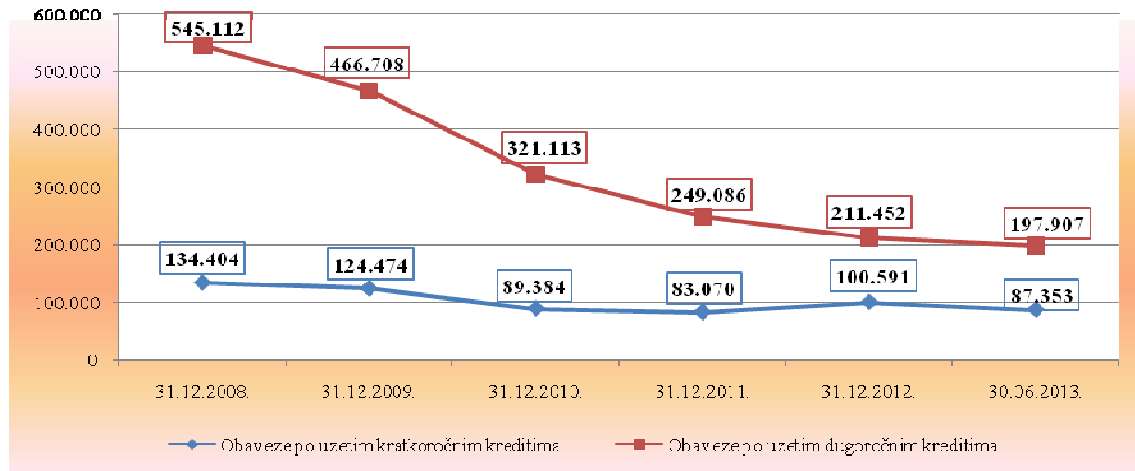
Posmatrajući iznos ukupnih obaveza MKO po uzetim kreditima kroz godine rada MKO, najveći iznos istih zabilježen je na kraju 2008. godine kada su iznosile 679,5 miliona KM. Ukupne obaveze MKO po uzetim kreditima na dan 30.06.2013. godine iznosile su 285,2 miliona KM, i manje su za čak 58% u odnosu na kraj 2008. godine. Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad iznosa ukupnih obaveza po uzetim kreditima, kod kojih su iste pale za 85%, odnosno 94%.

Grafikon 5. Iznos obaveza MKO po uzetim kreditima po godinama (u 000 KM)

Kao što je vidljivo iz donjeg grafikona, pored toga što su ukupne obaveze po uzetim kreditima u odnosu na 2008. godinu, manje za 58%, odnosno 9% u odnosu na kraj prethodne godine, posmatrajući obaveze po uzetim kreditima po ročnosti, zabrinjava činjenica da su dugoročni krediti u odnosu na 2008. godinu u padu za čak 64%, te konstantno padaju, dok su kratkoročni krediti u odnosu na 2008. godinu manji za 35%, te su u odnosu na 31.12.2012. godine također manji za 13%, iako su u s krajem 2012. godine zabilježili porast u odnosu na prethodne dvije godine.

Grafikon 6. Obaveze po uzetim kratkoročnim i dugoročnim kreditima

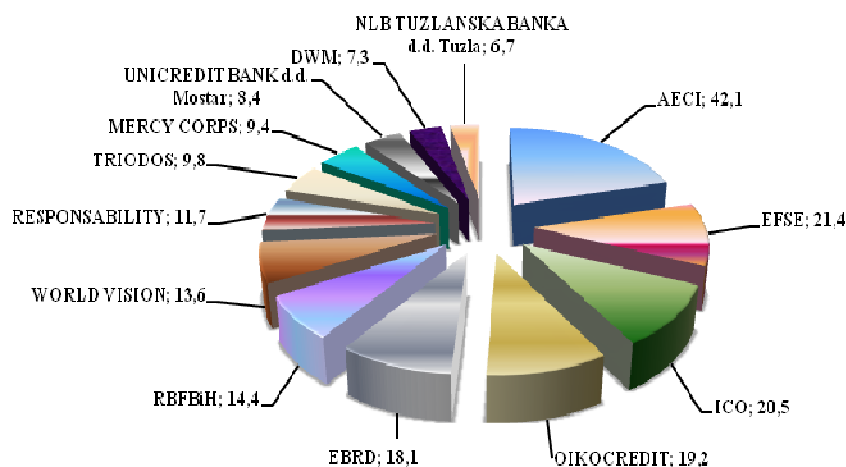
Najznačajniji kreditori MKO na koje se odnosi 71% od ukupnih kreditnih obaveza su:

- 1.) AECI – Agencija za međunarodnu saradnju Kraljevine Španije (42,1 milion KM);
- 2.) EFSE – Evropski fond za Jugoistočnu Evropu, Luksemburg (21,4 miliona KM);
- 3.) ICO – Instituto de Credito Oficial, Španija (20,5 miliona KM);
- 4.) Oikokredit, Holandija (19,2 miliona KM);
- 5.) EBRD – Evropska banka za obnovu i razvoj, Velika Britanija (18,1 milion KM);
- 6.) Razvojna banka Federacije BiH¹ (14,4 miliona KM);
- 7.) World Vision International, USA (13,6 miliona KM);
- 8.) Responsibility SICAV, Švicarska (11,7 miliona KM);
- 9.) Triodos – Doen, Holandija (9,8 miliona KM).
- 10.) Mercy Corps, SAD (9,4 miliona KM);
- 11.) UniCredit Bank d.d. Mostar, BiH (8,4 miliona KM);
- 12.) DWM – Developing World Markets, SAD (7,3 miliona KM);
- 13.) NLB Tuzlanska banka d.d. Tuzla (6,7 miliona KM)

Jedna MKF kod prvog kreditora ima izloženost 46%, a kod devetog čak 60%, sto predstavlja visoku koncentraciju izvora sredstava.

¹ Sredstva su plasirana u okviru Projekta lokalnih inicijativa LIP I i LIP II koja su Odlukom Vlade Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, br: 78/06 i 34/07) na upravljanje prenesena Razvojnoj banci Federacije BiH.

Grafikon 7. Izvori sredstava MKO na dan 30.06.2013. godine (u mil. KM)

Ostale obaveze iznose 25,7 miliona KM ili 5% ukupne pasive, a čine ih obaveze prema zaposlenim, dobavljačima, pasivna vremenska razgraničenja i drugo. Procent ostalih obaveza na nivou sektora u odnosu na ukupne obaveze iznosi 8,26%, a gledajući pojedinačno, ukupno šest MKF ima procent ostalih obaveza veći od 10% u odnosu na ukupne obaveze.

Vanbilansna evidencija na dan 30.06.2013. godine iznosi 169,4 miliona KM, koju čine otpisana kreditna potraživanja (169 miliona KM) i komisioni poslovi (0,4 miliona KM koje imaju tri MKF), a za 2% je manja od stanja sa 31.12.2012. godine.

3.2. Kapital

Ukupni kapital MKO na dan 30.06.2013. godine iznosi 171 milion KM ili 36% ukupne pasive i veći je za 7,4 miliona KM ili 5% u odnosu na kraj 2012. godine. Kapital MKF iznosi 170,3 miliona MKF ili 99,6%, a kapital jednog MKD 0,7 miliona KM ili 0,4%. Ukupan kapital mikrokreditnog sektora (umanjen za donirani kapital) iznosi 25,35% ukupne aktive, a dvije MKF imaju procent iznosa kapitala (umanjenog za donirani kapital) u odnosu na ukupnu aktivu manji od dozvoljenog iznosa, odnosno manji od 10% ukupne aktive.

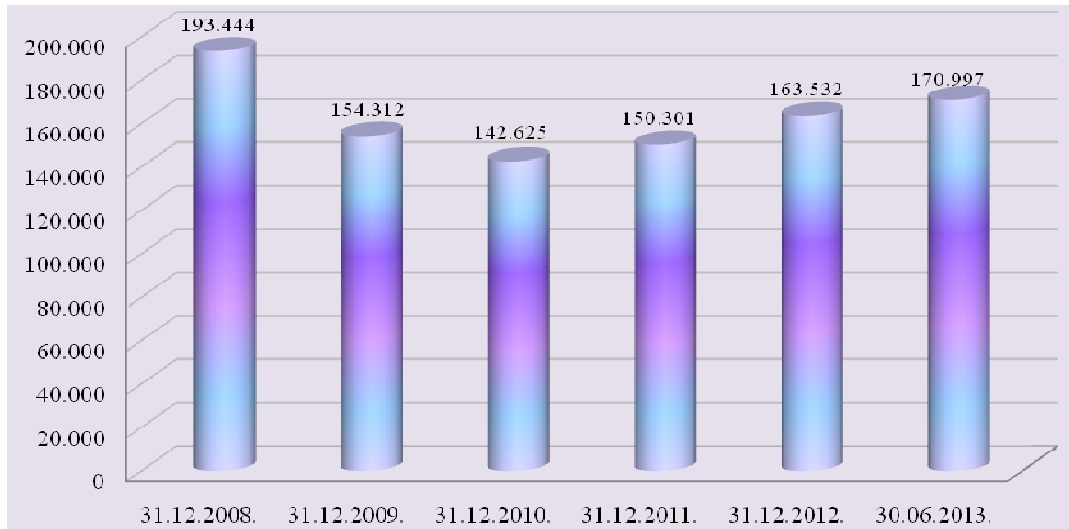
Tabela 4. Struktura kapitala MKO

u 000 KM

OPIS	31.12.2012. godine					30.06.2013. godine					Indeks
	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	
1	2	3	4	5	6=2+4	7	8	9	10	11=7+9	12=11/6
Donirani kapital	46.936	29	0	0	46.936	48.824	29	0	0	48.824	104
Osnovni kapital	8.245	5	600	86	8.845	8.245	5	600	88	8.845	100
Višak/manjak pr. nad ras.	104.779	64	0	0	104.779	110.411	65	0	0	110.411	105
Emisiona azija	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Neraspoređena dobit	0	0	0	0	0	0	0	-23	-3	-23	n/a
Zakonske rezerve	0	0	101	14	101	0	0	101	15	101	100
Ostale rezerve	2.871	2	0	0	2.871	2.839	2	0	0	2.839	99
UKUPNO KAPITAL	162.831	100	701	100	163.532	170.319	100	678	100	170.997	105

Posmatrajući iznos kapitala MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos istog zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosio 193,4 miliona KM. Ukupan kapital MKO na dan 30.06.2013. godine iznosio je 171 milion KM, i manji je za 12% u odnosu na kraj 2008. godine. Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF zabilježile su najveći pad iznosa kapitala, kod kojih je isti pao za čak 48%, odnosno 60%.

Grafikon 8. Iznos kapitala MKO po godinama (u 000 KM)

U strukturi kapitala MKF najznačajniji je višak prihoda nad rashodima koji iznosi 110,4 miliona KM, te čini 65% ukupnog kapitala MKF i veći je za 5,6 miliona KM ili 5% u odnosu na kraj prethodne godine.

Manjak prihoda nad rashodima za period od 01.01. do 30.06.2013. godine ostvarila je jedna MKF, a višak prihoda nad rashodima 11 MKF, dok je jedno MKD ostvarilo neto gubitak. Višak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja na dan 30.06.2013. godine ostvarile su 4 MKF, dok je 8 MKF i 1 MKD ostvarilo manjak prihoda nad rashodima, odnosno gubitak od redovnog poslovanja. Od tih 8 MKF, 7 ih je zahvaljujući vanrednim prihodima, koji su kod pojedinih MKF, značajno veći od iznosa ostvarenog manjka prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja, na kraju drugog kvartala 2013. godine, ostvarilo pozitivan rezultat. Vanredni prihodi direktan su rezultat povećane naplate potraživanja po otpisanim kreditima.

Značajan izvor kapitala MKF čini donirani kapital koji iznosi 48,8 miliona KM ili 28% ukupnog kapitala MKF, dok jedno MKD nema doniranog kapitala. Iznos doniranog kapitala o kojem izvještavaju MKO, u odnosu na kraj prethodne godine, veći je za 1,9 miliona KM, odnosno 4%, i odnosi se na povećanje doniranog kapitala kod jedne MKF kod koje je kontrolom na licu mjesta utvrđeno da je o stanju istog pogrešno izvještavala Agenciju u prethodnim periodima. U skladu sa članom 11. Odluke o ostalim općim uslovima za poslovanje mikrokreditne organizacije, MKO su dužne voditi evidenciju o doniranim sredstvima i tretirati ih kao donirani kapital o čijem stanju su dužne izvještavati Agenciju. Prema zvaničnim kvartalnim izvještajima koje dostavljaju Agenciji, 9 MKF iskazuje vrijednost doniranog kapitala u svojim izvještajima, te vodi evidenciju o stanju istog. Off-site kontrolom, utvrđeno da jedna MKF ne iskazuje vrijednost doniranog kapitala, što je suprotno propisima Agencije, te je izvještaj o donacijama podcijenjen za oko 7 miliona KM.

Osnovni kapital MKF na dan 30.06.2013. godine iznosi 8,3 miliona KM ili 5% ukupnog kapitala MKF. Ostale rezerve, koje se odnose na 2 MKF, iznose 2,8 miliona KM, ili 2% ukupnog kapitala MKF.

Neraspoređena dobit i zakonske rezerve jednog MKD iznose 78 hiljada KM ili 12% ukupnog kapitala MKD, dok osnovni kapital MKD iznosi 600 hiljada KM, odnosno 88%.

3.3. Kreditni portfolio

Osnovna djelatnost MKO je mikrokreditiranje na koje se odnosi iznos od 401,3 miliona KM ili 83% ukupne aktive mikrokreditnog sektora. Nivo ukupnih kredita sektora zavisi od stanja kredita MKF na koje se odnosi 400,1 milion KM ili 99,7% od ukupnih kredita, dok se na MKD odnosi 1,2 miliona KM ili 0,3% od ukupnih kredita. Neto krediti, koje čine ukupni krediti umanjani za rezerve za kreditne gubitke prikazani su u Tabeli 5.

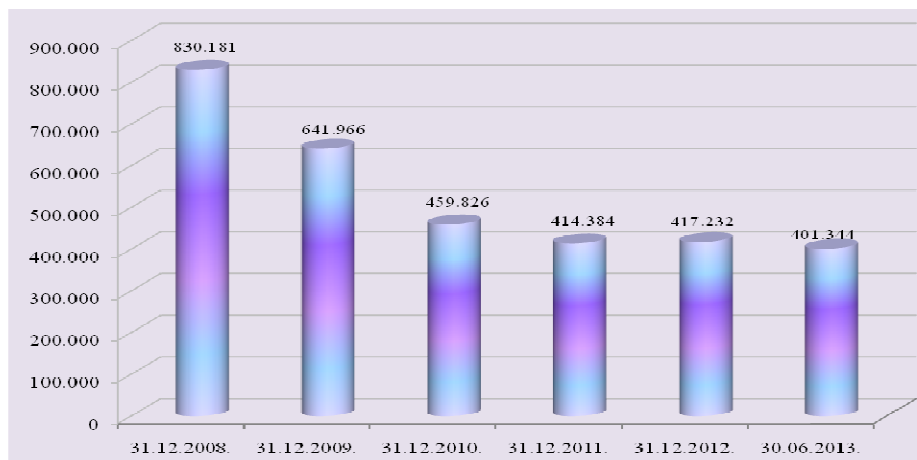
Tabela 5. Neto krediti

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	31.12.2012. godine			30.06.2013. godine			Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8=(6+7)	9=8/5
1.	Kreditni	415.883	1.349	417.232	400.115	1.229	401.344	96
2.	Rezerve za kreditne gubitke	7.585	25	7.610	8.309	38	8.347	110
3.	Neto krediti (1.-2.)	408.298	1.324	409.622	391.806	1.191	392.997	96

Neto krediti iznose 393 miliona KM i za 4% su manji u odnosu na 31.12.2012. godine, dok su krediti na bruto osnovi također manji za 4% u odnosu na kraj prethodne godine. Jedna MKF koja je s 31.12.2012. godine imala najveće učešće u iznosu bruto kredita u sektoru za šest mjeseci, iste je smanjila za 15,7 miliona KM, te je zabilježila najviši pad bruto kredita u sektoru od čak 17% u odnosu na kraj prethodne godine, što je posljedično utjecalo i na pad ove bilansne pozicije na nivou cijelog sektora. Rezerve za kreditne gubitke iznose 8,3 miliona KM i veće su za 10% u odnosu na 31.12.2012. godine. Omjer rezervi za kreditne gubitke u odnosu na ukupan kreditni portfolio iznosi 2,08%, te u odnosu na omjer sa 31.12.2012. godine, bilježi pogoršanje od 0,26 procentna poena.

Grafikon 9. Iznos bruto portfolija MKO po godinama (u 000 KM)

Posmatrajući bruto portfolio MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos istog zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosio 830,2 miliona KM. Ukupan bruto portfolio na dan 30.06.2013. godine iznosio je 401,3 miliona KM, i isti je manji za 52% u odnosu na kraj 2008. godine. Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad bruto portfolija, kod kojih je isti pao za čak 67%, odnosno 77%.

Tabela 6. Sektorska i ročna struktura mikrokredita MKO na dan 30.06.2013. godine

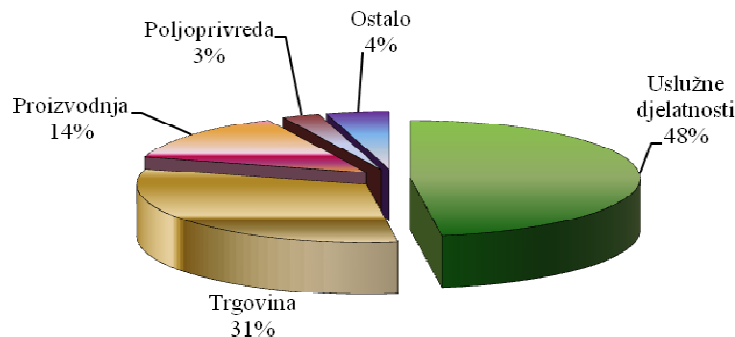
u 000 KM

Red. Broj	Mikrokrediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti	Dospjela potraživanja	UKUPNO	%
1	2	3	4	5	6=(3+4+5)	7
1.	Pravnim licima					
a.)	Uslužne djelatnosti	997	3.179	38	4.214	48%
b.)	Trgovina	901	1.849	36	2.786	31%
c.)	Poljoprivreda	49	181	1	231	3%
d.)	Proizvodnja	365	828	13	1.206	14%
e.)	Ostalo	54	331	4	389	4%
	UKUPNO 1:	2.366	6.368	92	8.826	100%
2.	Fizičkim licima					
a.)	Uslužne djelatnosti	13.046	78.446	1.235	92.727	24%
b.)	Trgovina	9.821	34.451	631	44.903	11%
c.)	Poljoprivreda	15.670	125.897	839	142.406	36%
d.)	Proizvodnja	4.189	15.691	246	20.126	5%
e.)	Stambene potrebe	2.777	47.417	278	50.472	13%
f.)	Ostalo	12.600	28.672	612	41.884	11%
	UKUPNO 2:	58.103	330.574	3.841	392.518	100%
	UKUPNO (1+2):	60.469	336.942	3.933	401.344	

Od ukupnog iznosa mikrokredita, 8,8 miliona ili 2% plasirano je pravnim licima, a 392,5 miliona KM ili 98% plasirano je fizičkim licima.

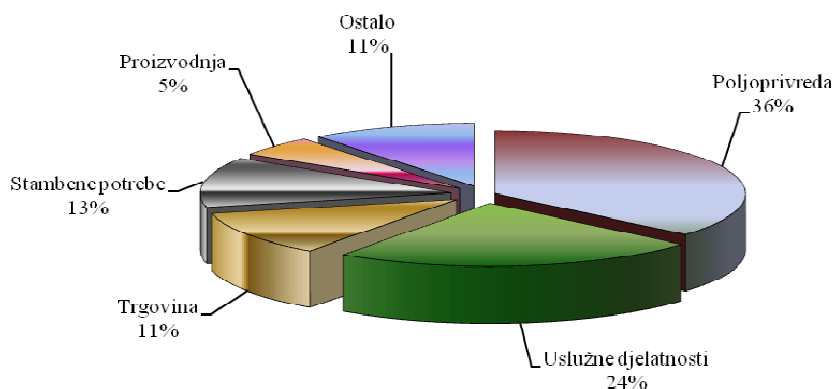
U ročnoj strukturi mikrokredita, na kratkoročne kredite, u koje se uključuju i dospjela potraživanja odnosi se 64,4 miliona KM ili 16 %, a na dugoročne kredite 336,9 miliona KM ili 84%. Sama dospjela potraživanja iznose ukupno iznose 3,9 miliona KM ili 1% od ukupnih kredita i gotovo u cijelosti se odnose na kredite date fizičkim licima.

Grafikon 10. Sektorska struktura mikrokredita plasiranih pravnim licima

Prema granskoj strukturi, najveći iznos od ukupnog iznosa mikrokredita datih **pravnim licima** plasiran je za uslužne djelatnosti i trgovinu – uslužne djelatnosti 4,2 miliona KM ili 48%, odnosno trgovina 2,8 miliona KM ili 31%. Za proizvodnju dato je 1,2 miliona KM ili 14% od ukupnog iznosa mikrokredita datih pravnim licima, dok je za poljoprivredu dato 0,2 miliona KM ili 3%, a za ostale namjene 0,4 miliona KM ili 4%.

Grafikon 11. Sektorska struktura mikrokredita plasiranih fizičkim licima

Što se tiče kredita datih **fizičkim licima**, 142,4 miliona KM ili 36% plasirano je za poljoprivredu, zatim 92,7 miliona KM ili 24% za uslužne djelatnosti, za trgovinu je plasirano 44,9 miliona KM ili 11%, za stambene potrebe 50,5 miliona KM ili 13%, za proizvodnju 20,1 miliona KM ili 5%, te za ostalo 41,9 miliona KM ili 11%.

Tabela 7. Sektorska struktura mikrokredita u 000 KM

Mikrokrediti za:	31.12.2012.	30.06.2013.	Učešće	Indeks
Uslužne djelatnosti	102.589	96.941	24%	94
Trgovinu	52.463	47.689	12%	91
Poljoprivredu	144.056	142.637	36%	99
Proizvodnju	23.492	21.332	5%	91
Stambene potrebe	48.620	50.472	13%	104
Ostalo	46.012	42.273	11%	92
UKUPNO	417.232	401.344	100%	96

Na osnovu analize granske strukture zaključuje se da je mikrokreditiranje najvećim dijelom usmjereno na kreditiranje poljoprivrede (36%) i uslužnih djelatnosti (24%), te se većim dijelom odnosi na dugoročne kredite fizičkim licima iz čega proističe da se krediti u najvećem broju slučajeva odobravaju licima koja nemaju pristup tradicionalnim izvorima finansiranja kako zbog rizičnosti posla kojeg obavljaju, tako i zbog nedostatka adekvatnih kolaterala.

U odnosu na kraj prethodne godine, procent ukupnih kredita koji se daju po svim kreditnim proizvodima u padu su od 1% do 9%, osim kredita za stambene potrebe koji su u porastu za 4% u odnosu na kraj prethodne godine.

Tabela 8. Ročna struktura mikrokredita

u 000 KM

	31.12.2012.	30.06.2013.	Učešće	Indeks
Dugoročni mikrokrediti	373.174	336.942	84%	90
Kratkoročni mikrokrediti s dospjelim potraživanjima	44.058	64.402	16%	146
UKUPNO	417.232	401.344	100%	96

U pogledu ročnosti mikrokredita, dugoročni mikrokrediti su u padu za 10% u odnosu na kraj prethodne godine, dok su kratkoročni mikrokrediti (uključujući i dospjela potraživanja) u porastu za 46%.

Odlukom o visini i načinu formiranja i održavanja rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07), MKO su dužne sva kreditna sredstva i druga potraživanja raspoređivati u određene grupe primjenom kriterija broja dana kašnjenja u otplati na način da za svaku grupu izdvaja rezerve za kreditne i druge gubitke na teret troškova poslovanja. Osnovicu za obračun visine rezervi čini iznos neotplaćenog kredita, dospjele kamate i naknade i sve druge stavke kod kojih je MKO izložena riziku nemogućnosti naplate, odnosno poslovnog neuspjeha. Iznosi potraživanja razvrstanih u zadane grupe i obračunate rezerve po tim grupama sa stanjem na dan 30.06.2013. godine vide se iz sljedeće tabele.

Tabela 9. Izvještaj o visini i načinu formiranja rezervi za kreditne gubitke na dan 30.06.2013. godine

u 000 KM

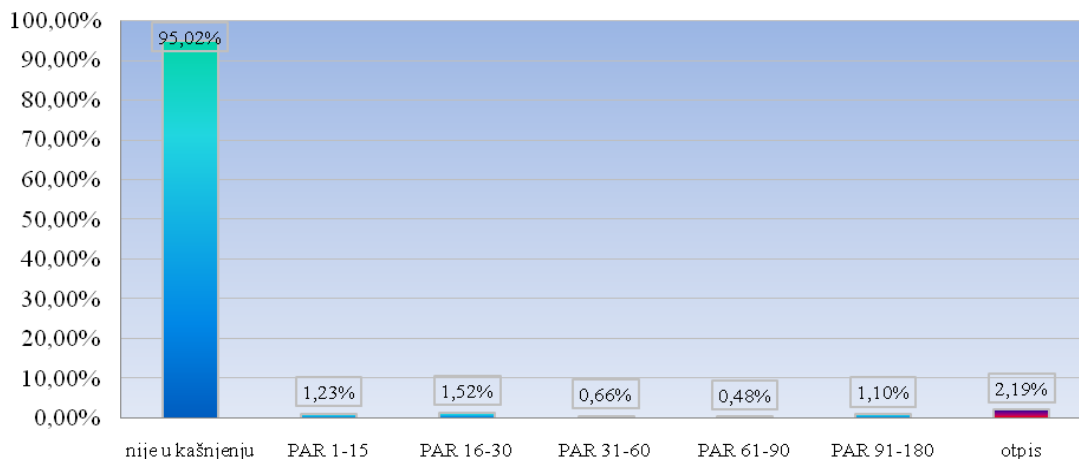
Rb.	Dani kašnjenja	Stope rezervisanja	Iznos kredita	Učešće (%)	Dospjela kamata		Iznos ostalih stavki aktive	Rezervisanja			Ukupna rezervisanja
					Stopa rezervisanja	Iznos kamate		Po kreditima	Po dospjelim kamatama	Po ostalim stavkama aktive	
1	2	3	4	5	6	7	8	9=(4x3)/100	10=(7x6)/100	11=(8x3)/100	12=(9+10+11)
1.	0	0%	381.354	95,02	0%	8	238	0	0	0	0
2.	1 – 15	2%	4.923	1,23	2%	100	0	98	2	0	100
3.	16 – 30	15%	6.102	1,52	100%	139	0	915	139	0	1.054
4.	31 – 60	50%	2.631	0,66	100%	105	0	1.316	105	0	1.421
5.	61 – 90	80%	1.914	0,48	100%	109	0	1.531	109	0	1.640
6.	91 – 180	100%	4.420	1,10	100%	543	0	4.486	548	0	5.034
UKUPNO			401.344	100,00		1.004	238	8.347	903	0	9.250
7.	preko 180	Otpis	4.418		100%	757					

*U kolonama 9. i 10. u kategoriji dana u kašnjenju (91-180), uključena su dodatna rezervisanja jedne MKF za kredite koji su više puta reprogramirani i za kredite koji su ponovno ugovoreni, a čiji je saldo na izvještajni datum veći od 10.000 KM, za koje je Agencija, svojim rješenjem, naložila dodatna rezervisanja po stopi od 100%.

Kašnjenje u otplati duže od jednog dana imaju krediti u iznosu 20 miliona KM. Stopa kredita u kašnjenju preko jednog dana sa stanjem na dan 30.06.2013. godine iznosila je 4,98% i bilježi neznatno povećanje u odnosu na kraj prethodne godine za 0,10 procentnih poena. Najveći iznos kredita ima kašnjenje u otplati od 16 do 30 dana (6,1 milion KM ili 1,52% od ukupnih kredita). Ukupan iznos dospjelih kamata po aktivnim kreditima koji imaju kašnjenje

u otplati duže od jednog dana iznosi 1 milion KM. Ukupan iznos obračunatih rezervi po svim osnovama je 9,2 miliona KM i u odnosu na 31.12.2012. godine, veće su za 663 hiljade KM, odnosno 8%. Analizom izvještaja MKO, utvrđeno je da je do povećanja ukupnih rezervi u odnosu na kraj prethodne godine, došlo uslijed značajnog povećanja rezervi za zajmovne gubitke kod jedne od najvećih MKO u Federaciji BiH, koja bilježi povećanje istih u iznosu od 1,1 milion KM, odnosno 56%. U prvih šest mjeseci tekuće godine, otpis je iznosio 4,4 miliona KM po glavnici i 0,7 miliona KM po kamati.

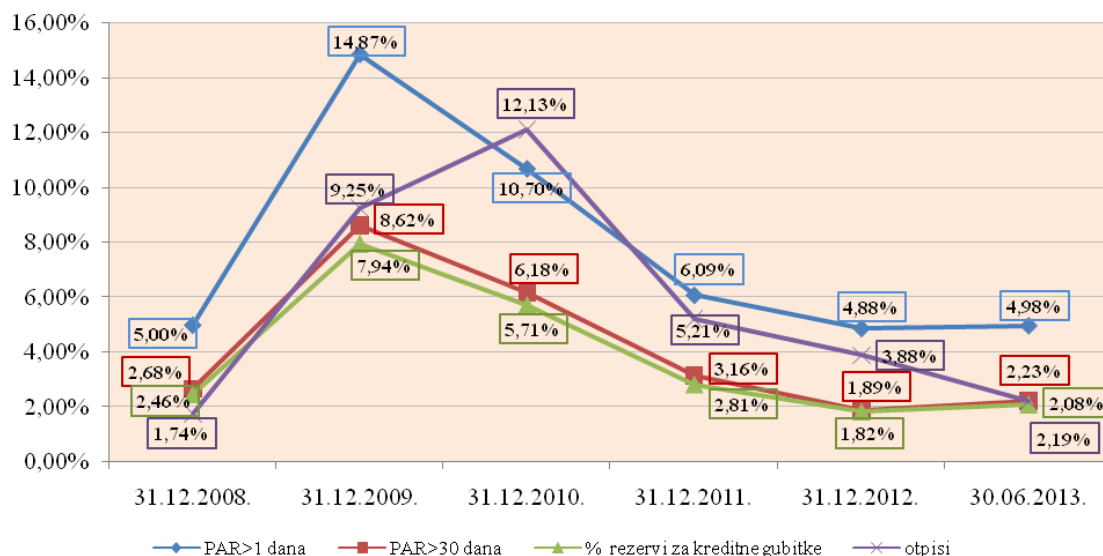
Grafikon 12. Kvalitet portfolija MKO na dan 30.06.2013. godine

3.3.1. Ključni pokazatelji kvalitete kreditnog portfolija

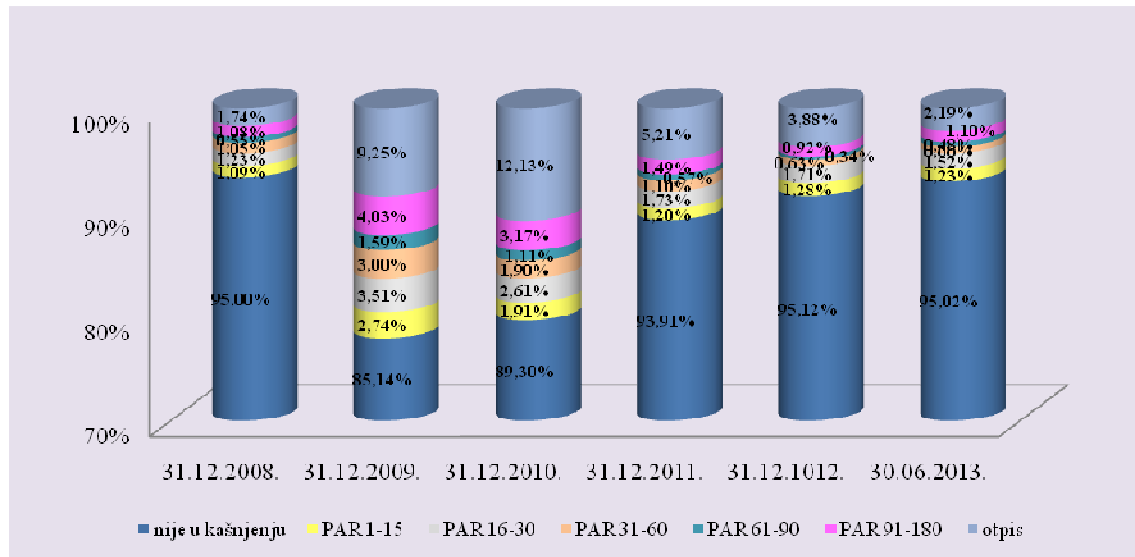
U poređenju s krajem prethodne godine, sa 30.06.2013. godine, mikrokreditni portfolio bilježi pad od 4%, te iskazuje i pogoršanje pokazatelja kvalitete aktivnog kreditnog portfolija. Većina MKO izložena je pritisku konkurencije kako od većih MKO tako i od banaka, te su mnoge manje MKO suočene s nedostatkom sredstava za finansiranje kreditnog portfolija.

Grafikon 13. Pokazatelji kvaliteta aktivnog portfolija MKO

Pogoršanje kvalitete aktivnog portfolija iskazano je povećanjem stope rezervi za kreditne gubitke sa 1,82%, koliko je iznosila na 31.12.2012. godine, na 2,08%. Portfolio u riziku preko 30 dana kašnjenja također je povećan sa 1,89% na 2,23%. Ukupan rezultat sektora po pitanju rizičnosti portfolija nalazi se u okvirima standarda propisanog od Agencije, dok od 13 MKO, 2 MKF ne zadovoljavaju standard Agencije u pogledu rizičnosti portfolija koji mora biti ispod 5%. Portfolio u riziku preko jednog dana kašnjenja također bilježi pogoršanje, te je sa 4,88% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, povećan na 4,98%.

Grafikon 14. Klasifikacija bruto portfolija MKO po godinama

U pogledu pokazatelja kvalitete kreditnog portfelja i drugih rezultata poslovanja MKF, Agencija izražava rezervu u ispravnost podataka, s obzirom da jedna od najvećih MKF koja ima preko 20% tržišnog učešća nije postupila po nalogima Agencije u predviđenim rokovima koji su izdati na temelju obavljene kontrole ove MKF u pogledu značajnog iznosa naloženih dodatnih rezervi, te izvještaji ove MKF nisu usklađeni s propisima Agencije.

U toku šest mjeseci 2013. godine, MKO su otpisale 4.595 kreditnih partija (čak 65% otpisanih kreditnih partija u šest mjeseci 2013. godine odnosi se na jednu od najvećih MKF u Federaciji BiH) u ukupnom iznosu od 5,1 milion KM, od čega se 4,4 miliona KM odnosi na otpisanu glavnice. Na nivou sektora, procent otpisa sa 30.06.2013. godine iznosio je 2,19% (anualizirano), dok dvije MKF ne zadovoljavaju standard Agencije u pogledu procenta otpisa kredita.

Mikrokreditne organizacije nastavile su ulagati napore u naplatu potraživanja po otpisanim kreditima, pa su tako u šest mjeseci tekuće godine, naplatile 5,3 miliona KM otpisane glavnice i 0,8 miliona KM otpisane kamate, dok je u istom izvještajnom periodu samo jedna MKF trajno otpisala ukupno 124 hiljade KM glavnice i 21 hiljadu KM kamate.

Tabela 10. Potraživanja po otpisanoj glavnici i kamati

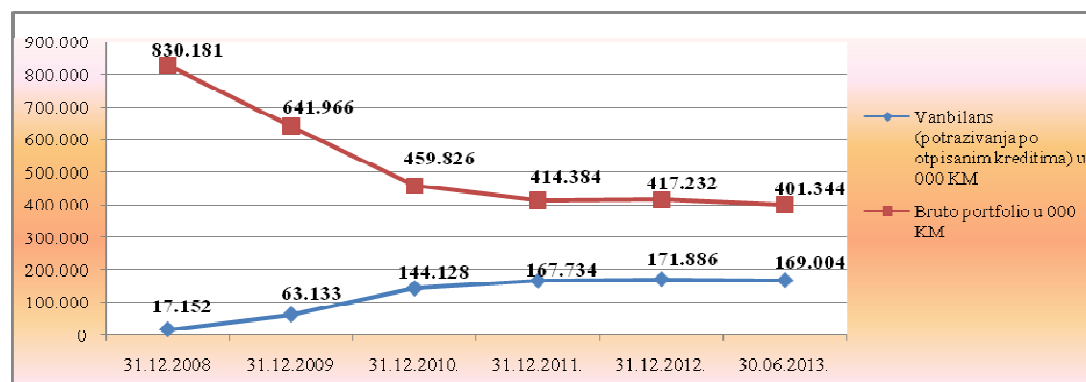
u 000 KM

OPIS	FIZIČKA LICA		PRAVNA LICA		UKUPNO	
	Otpisana glavnica	Otpisana kamata	Otpisana glavnica	Otpisana kamata	Otpisana glavnica	Otpisana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje na datum 01.01.2013.	140.484	25.247	2.711	433	143.196	25.681
Promjene u 2013. godini:						
Novi otpis u tekućoj godini	4.282	743	136	14	4.418	757
otpis u periodu 01.01.-31.03.	2.166	371	71	8	2.237	379
otpis u periodu 01.04.-30.06.	2.116	372	65	6	2.181	378
otpis u periodu 01.07.-30.09.	0	0	0	0	0	0
otpis u periodu 01.10.-31.12.	0	0	0	0	0	0
Naplaćeno u tekućoj godini	5.209	778	117	16	5.326	794
naplata otpisa u periodu 01.01.-31.03.	2.596	288	32	7	2.628	295
naplata otpisa u periodu 01.04.-30.06.	2.612	490	85	9	2.697	499
naplata otpisa u periodu 01.07.-30.09.	0	0	0	0	0	0
naplata otpisa u periodu 01.10.-31.12.	0	0	0	0	0	0
Trajni otpis u tekućoj godini	124	21	0	0	124	21
trajni otpis u periodu 01.01.-31.03.	68	13	0	0	68	13
trajni otpis u periodu 01.04.-30.06.	56	8	0	0	56	8
trajni otpis u periodu 01.07.-30.09.	0	0	0	0	0	0
trajni otpis u periodu 01.10.-31.12.	0	0	0	0	0	0
Saldo na datum 30.06.2013.	139.434	25.191	2.730	431	142.164	25.622

* Napomena: Podaci u Tabeli 10. razlikuju se od ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima prikazanih u vanbilansnoj evidenciji za iznos od 1,2 miliona KM koji se odnosi na sudske troškove, zatezne i procesne kamate te dio vansudskih nagodbi i suspendiranu kamatu kod dvije MKF.

Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima koja se nalaze u vanbilansnoj evidenciji sa 30.06.2013. godine iznose 169 miliona KM i manja su za 2% u odnosu na kraj prethodne godine. Jedna MKF ima 45 miliona KM ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima, što čini 27% od ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima na nivou sektora. U odnosu na 2008. godinu, bruto portfolio MKO je prepolovljen, dok su potraživanja po otpisanim kreditima veća za skoro 10 puta, i sa 30.06.2013. godine čine 42% ukupnog kreditnog portfolija.

Grafikon 15. Vanbilansna evidencija (potraživanja po otpisanim kreditima) i bruto portfolio MKO

Postoje značajna odstupanja u kvalitetu portfolija između različitih MKO, koja su evidentna iz podataka da četiri MKF imaju preko 70% ukupno otpisanih kredita u odnosu na ukupni bruto portfolio (kod jedne MKF ukupan iznos potraživanja po otpisanim kreditima, koji se nalaze u vanbilansu, za 8% je veći od iznosa bruto kredita), što je direktna posljedica kreditne ekspanzije u prošlosti. Dvije MKF i jedno MKD iskazali su ukupne otpise ispod 10% ukupnog bruto portfolija.

Po pitanju obaveze pokretanja sudskih sporova za naplatu otpisanih potraživanja koja su dospjela, a nisu naplaćena preko 180 dana, kontrolom na licu mjesta u jednoj MKF koja ima značajno tržišno učešće, utvrđeno je da ista ima preko 10.000 neutuženih kreditnih partija u ukupnom iznosu od preko 15 miliona KM, što je suprotno članu 3. stav 3. Odluke o visini i načinu formiranja i održavanja rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija. S obzirom da ova MKF cjelokupne novčane transakcije vezane za isplatu i naplatu kredita vrši u gotovini, izbjegavanjem pokretanja sudskih sporova za ove slučajeve, ostavljen je prostor za nezakonito postupanje sa naplatom otpisanih potraživanja i druge zloupotrebe.

3.3.2. Otplata kredita sa instrumentom osiguranja jemstvom i prigovori klijenata

Posljedice globalne ekonomske krize na finansijski sektor, neadekvatne kreditne politike i slabosti internih kontrola MKO, te opća prezaduženost korisnika mikrokredita utjecale su na proces kreditiranja i kvalitetu kreditnog portfolija. Aktiviranje instrumenata osiguranja u slučaju osiguranja kredita jemstvom nastaje kao rezultat nenaplativih potraživanja po kreditima iz ranijih perioda, ili uslijed nemogućnosti servisiranja dospjelih kreditnih obaveza od strane klijenata. S ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje se otplaćuje putem jemstva, Agencija je od 31.12.2009. godine propisala novi izvještajni obrazac OKJ. Prema izvještajima otplate kredita kod MKO sa instrumentom osiguranja jemstvom u Federaciji BiH sa 30.06.2013. godine, 2.588 jemaca otplatilo je 4,2 miliona KM od ukupno odobrenih kredita koji se otplaćuju putem ovog instrumenta osiguranja u iznosu od 17 miliona KM (2.352 kreditne partije), što je za 35% manje jemaca koji otplaćuju kredite u poređenju sa 31.12.2012. godine (1,8 miliona KM, otplatilo je 4.018 jemaca, dok je iznos ukupno odobrenih kredita koje otplaćuju jemci bio 24 miliona KM – 3.689 kreditnih partija). Prosječan iznos kredita koji je otplaćen ili se otplaćuje jemstvom na dan 30.06.2013. godine iznosio je 1.639 KM. Smanjen broj kredita koji se otplaćuje po osnovu jemstva na dan 30.06.2013. godine, rezultat je pogrešnog iskazivanja podataka kod pojedinih MKO u prethodnim periodima.

Od ukupnog broja kreditnih partija, 1,21% kreditnih partija odnosi se na kredite sa jemstvom, i u odnosu na kraj 2012. godine, učešće kreditnih partija sa jemstvom u ukupnom broju kreditnih partija u padu je za 0,55 procentnih poena. Kod dvije MKF zabilježeno je najveće učešće kreditnih partija sa jemstvom u odnosu na ukupan broj kreditnih partija (3,71% i 2,94%). Stanje preostalog duga po kreditima sa jemstvom sa 30.06.2013. godine iznosilo je 5,8 miliona KM, što čini 1,44% bruto kredita MKO i u odnosu na 31.12.2012. godine, udio preostalog duga u bruto portfoliju manji je za 0,46 procentnih poena. (31.12.2012. godine stanje preostalog duga po kreditima sa jemstvom, iznosilo je: 7,9 miliona KM u odnosu na 417,2 miliona KM bruto portfolija, što predstavlja 1,90% bruto kredita MKO).

Prema izvještajima MKO, a u skladu s Odlukom o uvjetima i načinu postupanja mikrokreditne organizacije po prigovoru klijenta („Službene novine Federacije BiH“, broj: 32/10), u periodu od 01.04. do 30.06.2013. godine, klijenti MKF podnijeli su ukupno 62

prigovora, dok je jedno MKD izvijestilo da nema prigovora. Od 12 MKF sa dozvolom za rad Agencije, za 6 nema evidentiranih prigovora u izvještajnom kvartalu.

Najveći broj prigovora je po osnovu prigovora iz kategorije „Ostalo“ iz oblasti kreditnog poslovanja“, ukupno 53, a većim dijelom odnose se na prigovore po osnovu neodobrenog zahtjeva za kredit ili reprogram kredita, zatim prigovore u pogledu sporenja jemstva, prigovore jemaca vezano za postupak naplate, te na ponašanje kreditnih službenika. Klijenti MKO uputili su 31 prigovor, sudužnici/jemci 28 prigovora, dok su ostale zainteresirane strane uputile 3 prigovora. MKO su u izvještajnom kvartalu pozitivno riješile 23 prigovora, negativno 27 prigovora, dok je 12 prigovora bilo u procesu obrade ili izjašnjenja.

3.4. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite

Efektivna kamatna stopa na mikrokredite je ukupna cijena tih kredita, a obračunava se i iskazuje u skladu sa Odlukom o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite – Prečišćeni tekst („Službene novine Federacije BiH“, broj: 48/12). U obračun efektivne kamatne stope uključuju se podaci o visini nominalne kamatne stope na kredite, iznosu naknada i provizija koje MKO izračunavaju klijentu u postupku odobravanja kredita i iznos naknada i provizija poznatih na dan izračuna, koje MKO izračunava klijentu tokom realizovanja ugovora o kreditu. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope računaju se na novoodobrene kredite u izvještajnom mjesecu.

Tabela 11. Prosječne ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite za II kvartal 2013. godine – po proizvodima

Rb.	OPIS	Ukupan iznos isplata mikrokredita u II. kvartalu 2013. godine (u 000 KM)	Ponderisana nominalna kamatna stopa (prosječna)	Ponderisana efektivna kamatna stopa (prosječna)
1.	Kratkoročni mikrokrediti za:	28.833	24,86%	31,00%
1.1.	Uslužne djelatnosti	6.637	25,96%	31,91%
1.2.	Trgovinu	4.107	24,14%	29,68%
1.3.	Poljoprivredu	8.140	23,60%	28,98%
1.4.	Proizvodnju	2.535	27,30%	32,69%
1.5.	Stambene potrebe	2.507	22,66%	27,42%
1.6.	Nenamjenski-osnovne potrebe	464	21,44%	39,28%
1.7.	Ostalo	4.443	26,39%	34,72%
2.	Dugoročni mikrokrediti za:	71.686	21,55%	25,67%
2.1.	Uslužne djelatnosti	15.562	22,20%	26,36%
2.2.	Trgovinu	8.488	21,07%	24,96%
2.3.	Poljoprivredu	26.203	20,41%	24,33%
2.4.	Proizvodnju	3.593	19,88%	23,08%
2.5.	Stambene potrebe	10.301	21,53%	24,98%
2.6.	Nenamjenski-osnovne potrebe	1.003	24,91%	32,60%
2.7.	Ostalo	6.536	25,59%	31,70%
UKUPNO		100.519	22,50%	27,20%

U skladu s mjesečnim izvještajima o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama po kreditima, u drugom kvartalu 2013. godine, MKO su plasirale mikrokredite u ukupnom iznosu od 100,5 miliona KM što je za 5,2 miliona, odnosno 5% manje u odnosu na iznos mikrokredita plasiranih u istom periodu prethodne godine, što je većinom rezultat smanjenog plasmana mikrokredita jedne od najvećih MKF u Federaciji BiH. Sa stanjem na 30.06.2013. godine, MKO su imale 194.144 aktivnih kreditnih partija, što je za 14.940 aktivnih kreditnih partija, odnosno 7% manje u odnosu na kraj prethodne godine. Prosječan iznos mikrokredita na nivou sektora, na 30.06.2013. godine, je 2.067 KM, što je prosjek i MKF (31.12.2012. godine - 1.996 KM), dok je prosječan iznos mikrokredita u MKD 2.246 KM.

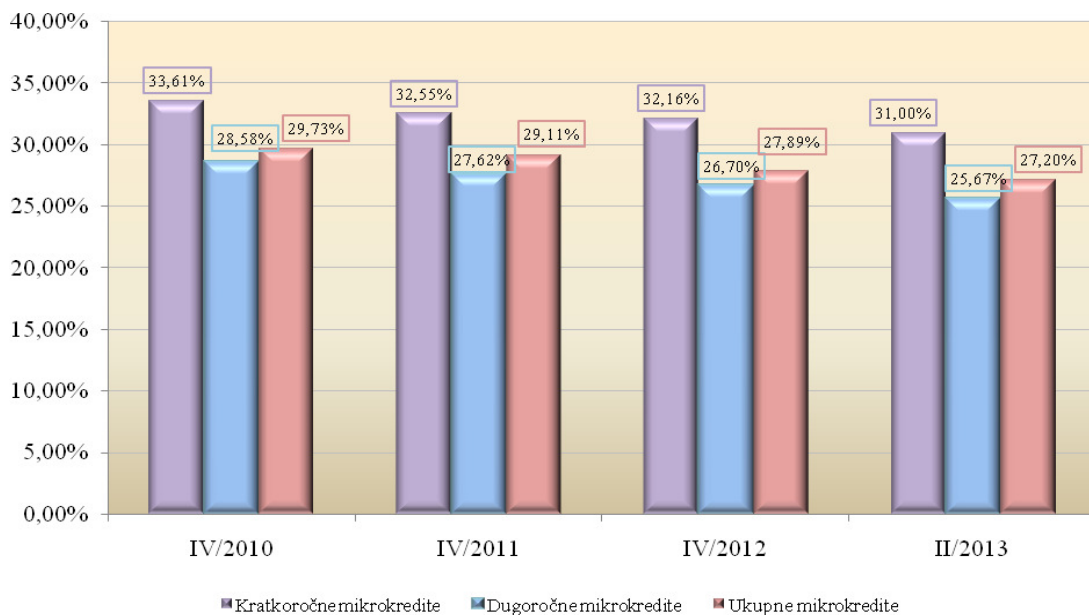
Za kratkoročne kredite, prosječna ponderisana nominalna kamatna stopa kreće se u rasponu od 21,44% za nenamjenske kredite do 27,30% za proizvodnju, a efektivna kamatna stopa u rasponu 27,42% za stambene potrebe do 39,28% za nenamjenske kredite. Prosječna ponderisana nominalna kamatna stopa na dugoročne kredite kreće se u rasponu 19,88% za proizvodnju do 25,59% za ostale kredite, a efektivna kamatna stopa u rasponu od 23,08% za proizvodnju do 32,60% za nenamjenske kredite. Analizirajući efektivne kamatne stope MKO po kreditnim proizvodima zaključuje se da su najjeftiniji krediti plasirani za proizvodnju i stambene potrebe, dok su najskuplji nenamjenski, tj. krediti za osnovne potrebe.

Prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na kratkoročne, dugoročne i ukupne mikrokredite u Federaciji BiH po kvartalima prikazane su u donjoj tabeli.

Tabela 12. Prosječne ponderisane efektivne kamatne stope (EKS) na mikrokredite po kvartalima

PROSJEČNA PONDERISANA EKS na:	IV/2010	IV/2011	IV/2012	II/2013
Kratkoročne mikrokredite	33,61%	32,55%	32,16%	31,00%
Dugoročne mikrokredite	28,58%	27,62%	26,70%	25,67%
Ukupne mikrokredite	29,73%	29,11%	27,89%	27,20%

Grafikon 16. Trend kretanja prosječnih ponderisanih efektivnih kamatnih stopa na mikrokredite (u %)

Mikrokreditne organizacije nastavile su smanjivati efektivne kamatne stope na mikrokredite, pa su tako, na kraju drugog kvartala 2013. godine, prosječne ponderisane efektivne kamatne stope u mikrokreditnom sektoru na ukupne kredite iznosile 27,20%, te su u odnosu na četvrti kvartal 2012. godine, zabilježile pad od 0,69 procentnih poena. Posmatrajući isti period, prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na kratkoročne kredite iznosile su 31,00%, te su zabilježile pad od 1,16 procentnih poena, dok su prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na dugoročne kredite iznosile 25,67%, pa su također u padu za 1,03 procentna poena.

U cilju smanjenja kamatnih stopa na mikrokredite, a u kontekstu zaštite potrošača-klijenta mikrokreditnih organizacija, te ispunjenja misije mikrokreditiranja, Agencija u kontrolama posebno cijeni i kontrolira sve vrste troškova poslovanja MKO koji imaju značajnog utjecaja na formiranje kamatnih stopa, te ocjenjuje njihovu neophodnost, shodno čemu izdaje adekvatne naloge. Fokus kontrola Agencije, i u narednom periodu, biti će na kontroli troškova MKO, njihovoj opravdanosti i svrsishodnosti, s ciljem smanjenja kamatnih stopa na mikrokredite koje plasiraju MKO iz Federacije BiH.

3.5. Bilans uspjeha

Struktura bilansa uspjeha mikrokreditnog sektora Federacije BiH je prikazana u Tabeli 13.

Tabela 13. Bilans uspjeha MKO

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	Za period 01.01. - 30.06.2012. g.				Za period 01.01. - 30.06.2013. g.				Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	%	MKF	MKD	Ukupno	%	
1	2	1	2	3=(1+2)	4	5	6	7=(5+6)	8	9=(7/3)
1.	PRIHODI PO KAMATAMA I SLIČNI PRIHODI									
1.1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	43.699	191	43.890	89	42.593	163	42.756	87	97
1.2.	Operativni prihodi	5.202	28	5.230	11	6.160	28	6.188	13	118
2.	UKUPNI PRIHODI (1.1.+1.2.)	48.901	219	49.120	100	48.753	191	48.944	100	100
3.	RASHODI									
3.1.	Rashodi po kamatama i sl. rashodi	9.835	41	9.876	18	8.569	39	8.608	18	87
3.2.	Operativni rashodi	35.629	158	35.787	65	33.810	159	33.969	71	95
3.3.	Trošk. rezer. za kred. i dr. gubitke	9.680	26	9.706	18	5.307	18	5.325	11	55
4.	UKUPNI RASHODI (3.1.+3.2.+3.3.)	55.144	225	55.369	100	47.686	216	47.902	100	87
5.	VANREDNI PRIHODI	8.153	14	8.167		7.271	2	7.273		89
6.	VANREDNI RASHODI	638	1	639		810	0	810		127
7.	UKUPNO PRIHODI - RASHODI (2+5-4-6)	1.272	7	1.279		7.528	-23	7.505		587
8.	VIŠAK/MANJAK PRIHODA NAD RASHODIMA	1.272		1.272		7.528		7.528		592
9.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA		7	7			-23	-23		
10.	POREZI		1	1			0	0		
11.	NETO DOBIT/GUBITAK		6	6			-23	-23		
12.	UKUPAN FIN. REZULTAT			1.278				7.505		

Ukupni prihodi MKO za period 01.01. - 30.06.2013. godine iznose 48,9 miliona KM, od čega se 48,7 miliona KM ili 99,6% odnosi na prihode MKF, a 0,2 miliona KM ili 0,4% na prihode jednog MKD. U odnosu na isti period prethodne godine, ukupni prihodi su manji za 176 hiljada KM ili 0,4%. Najveći dio prihoda, odnosi se na prihode od kamata koji iznose 42,7 miliona KM ili 87% ukupnih prihoda i u odnosu na isti period prethodne godine, manji su za 1,1 milion KM ili 3%, dok operativni prihodi iznose 6,2 miliona KM ili 13% ukupnih prihoda i u odnosu na isti period prethodne godine, veći su za 1 milion KM, odnosno za 18%.

Ukupni rashodi iznose 47,9 miliona KM od kojih se 47,7 miliona ili 99,6% odnosi na rashode MKF, a 0,2 miliona KM ili 0,4% na rashode jednog MKD. U odnosu na isti period prethodne godine ukupni rashodi su manji za 7,4 miliona KM ili 13%. U strukturi rashoda, 8,6 miliona KM ili 18% od ukupnih rashoda odnosi se na rashode po kamatama na uzete kredite i ostale slične rashode i u odnosu na isti period prethodne godine manji su za 1,2 miliona KM ili 13%. Operativni rashodi iznose 34 miliona KM ili 71% ukupnih rashoda i u odnosu na isti period prethodne godine, manji su za 1,8 miliona KM ili 5%. Operativni rashodi sastoje se od troškova plaća i doprinosa u iznosu od 19,7 miliona KM (01.01.-30.06.2012.: 19,7 miliona KM), troškova poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija u iznosu od 8,1 milion KM (01.01.-30.06.2012.: 8,5 miliona KM), te ostalih operativnih troškova u iznosu od 6,2 miliona KM (01.01.-30.06.2012.: 7,5 miliona KM). Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke iznose 5,3 miliona KM ili 11% od ukupnih rashoda i u odnosu na isti period prethodne godine manji su za 4,4 miliona KM ili 45%.

Troškovi plaća i doprinosa ostvareni u periodu 01.01.-30.06.2013. godine na jednakom su nivou kao u istom periodu prethodne godine, iako je broj zaposlenih smanjen za 108 radnika odnosno 7%, te su aktivnosti pojedinih MKO manje u poređenju sa prethodnim periodom, gdje prihodi od redovnih aktivnosti ne pokrivaju rashode od redovnih aktivnosti, što govori o neadekvatnom upravljanju imovinom MKO.

Prema izvještajima MKO, prosječna mjesečna neto plaća zaposlenika MKF na dan 30.06.2013. godine iznosila je 1.008 KM, a prosječni mjesečni neto iznos nagrada, stimulacija i bonusa 45 KM, iz čega proizlazi da je u mikrokreditnom sektoru prosječna mjesečna neto plaća sa bonusima iznosila 1.053 KM.

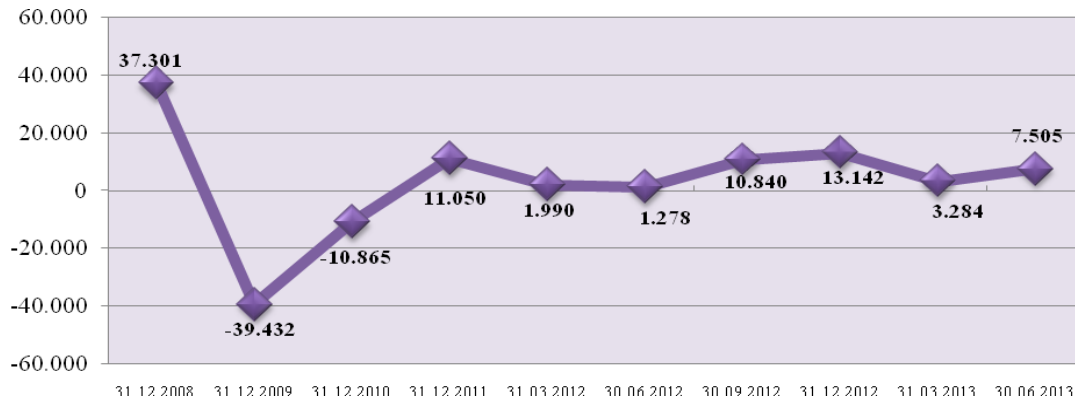
Na dan 30.06.2013. godine, prosječne mjesečne neto plaće višeg menadžmenta u mikrokreditnom sektoru iznosile su 3.680 KM, dok su prosječne mjesečne neto naknade isplaćene članovima upravnih odbora u MKO iznosile 423 KM, a članovima odbora za reviziju 362 KM. Na ovaj izvještajni datum, prosječne mjesečne neto plaće srednjeg i višeg menadžmenta u MKO iznosile su 1.929 KM, kreditnih službenika 793 KM, te administracije i ostalog osoblja 934 KM. Kod pojedinih MKO, prosječne mjesečne neto plaće višeg menadžmenta su za 2,5 puta veće u odnosu na sektorski prosjek, dok su kod nekih MKO prosječne mjesečne naknade isplaćene članovima organa upravljanja MKO, skoro 16 puta veće od sektorskog prosjeka.

Vanredni prihodi MKO ostvareni u periodu od 01.01. do 30.06.2013. godine iznose 7,3 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine, manji su za 894 hiljada KM, odnosno za 11%. Vanredni prihodi većinom se odnose na naplatu potraživanja po otpisanim kreditima. Vanredni rashodi MKO ostvareni u šest mjeseci tekuće godine iznose 0,8 miliona KM, i u odnosu na isti period prethodne godine, veći su za 171 hiljadu KM odnosno za 27%.

Za period 01.01.-30.06.2013. godine, jedno MKD ostvarilo je neto gubitak u iznosu od 23 hiljade KM (01.01. – 30.06.2012.: 6 hiljada KM neto dobit). U ovom periodu MKF su

ostvarile višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 7.528 hiljada KM, dok su u istom periodu prethodne godine, MKF ostvarile višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 1.272 hiljade KM. U periodu 01.01. – 30.06.2013. godine, od ukupno 12 MKF, manjak prihoda nad rashodima imala je 1 MKF i to u ukupnom iznosu od 19 hiljada KM, dok je višak prihoda nad rashodima ostvarilo 11 MKF u ukupnom iznosu od 7.547 hiljada KM.

Grafikon 17. Ukupan finansijski rezultat MKO (u 000 KM)

Na nivou mikro kreditnog sektora u Federaciji BiH, ostvaren je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 7.505 hiljada KM, što je za 6.227 hiljada KM, odnosno 6 puta više u odnosu na isti period prethodne godine.

4. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Analizirajući izvještaje MKO sa 30.06.2013. godine može se zaključiti da poslovanje mikro kreditnih organizacija u Federaciji BiH u odnosu na kraj prethodne godine, ukazuje na dalji pad aktive i kreditnog portfolija MKO (za 4%), te pogoršanje pokazatelja kvalitete kreditnog portfolija, pad obaveza po uzetim kreditima (za 9%), kao osnovnog izvora sredstava za finansiranje kreditnog portfolija, te pad zaposlenih (za 7%). Kapital MKF u odnosu na kraj prethodne godine bilježi povećanje od 5% zahvaljujući povećanju viška prihoda nad rashodima koji su šest puta veći u odnosu na isti period prethodne godine.

Za MKO koje i dalje bilježe pad kreditnog portfolija, gubitak tržišnog segmenta, te kojima je uskraćeno povjerenje kreditora, uslijed negativnog trenda poslovanja, nemogućnosti dostizanja postavljenih standarda, važno je, u smislu održavanja supstance poslovanja, te posebno doniranih sredstava, pregovarati o spajanju ili pripajanju što predstavlja važan korak u očuvanju sektora.

Konsolidacija na nivou MKO, posebno MKO srednje veličine, neophodna je za stabilizaciju mikro kreditnog sektora, u cilju povećanja ekonomije obima, poboljšanja efikasnosti poslovanja MKF kroz značajne uštede troškova, kao i povećanja kompetentnosti upravnih odbora, menadžmenta i ostalog osoblja MKO. Konsolidacija bi omogućila osnaživanje kapitalne baze manjeg broja jačih i zdravijih MKO. Kako značajan iznos kredita u pasivi mikro kreditnih organizacija dopijeva do kraja ove godine, u odsustvu podrške kreditora, organizacije mogu biti izložene problemu likvidnosti, te iz tih razloga su neke MKO donijele odluku o pripajanju.

Dosadašnji pregovori većih MKO u Federaciji BiH o osnivanju zajedničkog društva prijenosom imovine iz mikrokreditne fondacije nisu dali rezultate, a većina MKO svoju šansu vidi u osnivanju društva od strane jedne fondacije čime bi se multiplicirao broj pravnih subjekata koji se bave mikrokreditiranjem u Federaciji BiH. Suprotno stavovima MKO u Federaciji BiH, posljedice kreditne ekspanzije, ekonomski ambijent, prezaduženost i preklapanje klijenta, zasićenje lokalnih tržišta na kojima posluje nekolicina mikrokreditnih organizacija, te opće raspoloženje javnog mnijenja prema sektoru, ne predstavlja ambijent za multipliciranje MKO, te naprotiv, nalaže sintezu odnosno konsolidaciju sektora čime bi se olakšao proces ulaganja u mikrokreditna društva, optimizirali resursi fondacija i zaštitila donirana sredstva, te poboljšao segment korporativnog upravljanja, koji je ujedno najslabija karika u većini MKO.

Imperativ za otklanjanje negativnih efekata poslovanja je poštivanje principa poslovanja s pažnjom dobrog domaćina, odnosno dobrog privrednika sa fokusom na punu transparentnost, optimizaciju troškova poslovanja i njihovu punu opravdanost, adekvatno upravljanje kreditnim rizicima što u konačnici treba rezultirati smanjenjem kamatnih stopa na mikrokredite čime bi se postigli ciljevi navedeni u ZoMKO.

Agencija, u okviru zakonskih mogućnosti, poduzima sve raspoložive nadzorne mjere i pokreće potrebne radnje pred nadležnim organima u svrhu sankcionisanja MKO, te uvođenja njihovog poslovanja u zakonske okvire radi postizanja osnovne uloge mikrokreditiranja. Agencija očekuje da će se izmjenama ZoMKO otkloniti nedorečenost zakonskih propisa, omogućiti adekvatni instrumenti za nadzor poslovanja MKO s ciljem poduzimanja oštrijih i kvalitetnijih mjera u kontrolisanju rada MKO kojim bi se ubuduće efikasnije sankcionisale nepravilnosti utvrđene kontrolama MKO, te otklonile eventualne zloupotrebe. Očekivanim izmjenama ZoMKO kreirat će se prostor za dodatno poboljšanje podzakonskih akata Agencije u cilju zaštite doniranih sredstva kojim je direktno omogućeno kreditiranje velikog broja klijenta koji nemaju pristup tradicionalnim izvorima finansiranja.

U narednom periodu MKO trebaju intenzivno raditi na:

- Iznalaženju partnera za konsolidaciju pri čemu MKF koje imaju manji iznos kapitala, te visok stepen otpisanih zajmova trebaju donijeti jasnu strategiju o pripajanju većim i snažnijim MKF kako bi se optimizirali resursi, očuvala donirana sredstva, osigurala podrška stranih kreditora, te osigurala budućnost zaposlenih u MKO;
- Povećanju odgovornosti upravnih odbora, osiguranju neovisnosti od menadžmenta, te kontroli menadžmenta od strane upravnih odbora;
- Uspostavljanju mehanizama kontrole opravdanosti projekata i materijalno značajnih troškova poslovanja, uključujući plaće i bonuse menadžmentu, te sve druge beneficije menadžmenta i članova upravnih odbora koje isti ostvaruju na teret imovine MKF i koji se direktno alimentiraju visokim kamatnim stopama;
- Uspostavljanju interne revizije, u potpunosti neovisne od menadžmenta MKO koja će nadgledati i segment rukovođenja, te o tome redovno izvještavati upravni odbor;
- Kontroli kamatnih stopa i ostvarivanju ciljeva iz ZoMKO putem aktivnog uključivanja organa upravljanja u postupak donošenja politika o formiranju cijena na mikrokredite;
- Reduciranju troškova poslovanja, punoj primjeni principa domaćinskog poslovanja sredstvima fondacije i primjeni principa dobrih korporativnih praksi;
- Smanjenju kamatnih stopa na mikrokredite;
- Punoj primjeni člana 2. ZoMKO što podrazumijeva obavljanje djelatnosti s ciljem poboljšanja materijalnog položaja korisnika mikrokredita, povećanja zaposlenosti i pružanja podrške razvoju poduzetništva;

- Poboljšanju sistema internih kontrola, poboljšanju efikasnosti poslovanja i optimiziranju resursa MKO, te primjeni principa odgovornog kreditiranja;
- Obaveznoj razmjeni informacija na nivou sektora i Centralnog registra kredita;
- Poduzimanju svih aktivnosti u cilju rješavanja problema prezaduženih klijenata i žiranata;
- Poboljšanju institucionalnih kapaciteta, te
- Potpunoj primjeni važećih propisa i povećanju transparentnosti poslovanja.

Broj: U.O.-54-3/13
Sarajevo, 19.11.2013. godine

PRILOZI

- Prilog 1. Podzakonski akti Agencije za poslovanje MKO
- Prilog 2. Osnovni podaci o MKO
- Prilog 3. Bilans stanja MKF
- Prilog 4. Bilans stanja MKD
- Prilog 5. Bilans uspjeha MKF
- Prilog 6. Bilans uspjeha MKD
- Prilog 7. Pregled doniranih sredstava MKF

Prilog 1.

*Agencija za bankarstvo Federacije BiH
Sektor za nadzor poslovanja mikrokreditnih organizacija*

PODZAKONSKI AKTI AGENCIJE ZA POSLOVANJE MKO

Odluke Agencije za poslovanje MKO	Službene novine Federacije BiH
1. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje dozvole za rad mikrokreditnoj fondaciji nastaloj promjenom oblika mikrokreditne organizacije	27/07
2. Odluka o uslovima i postupku izdavanja i oduzimanja dozvole za rad i drugih saglasnosti mikrokreditnim organizacijama	27/07 i 46/11
3. Odluka o nadzoru poslovanja mikrokreditnih organizacija	27/07
4. Odluka o obliku i sadržaju izvještaja koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine i rokovima izvještavanja	27/07, 110/12 i 15/13
5. Odluka o visini i načinu formiranja i održavanju rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija	27/07
6. Odluka o ostalim općim uslovima za poslovanje mikrokreditne organizacije	27/07
7. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite (Prečišćeni tekst)	48/12
8. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje dozvole za rad i saglasnosti za sticanje vlasničkih udjela ulaganjem i prijenosom imovine mikrokreditne fondacije	27/07
9. Odluka o uslovima i načinu postupanja mikrokreditne organizacije po prigovoru klijenta	32/10
10. Odluka o naknadama koje se za rad mikrokreditne organizacije plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH	46/11
11. Odluka o minimalnim standardima mikrokreditnih organizacija na sprečavanju pranja novca i finansiranju terorističkih aktivnosti	48/12

Uputstva Agencije za poslovanje MKO

1. Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite;
2. Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope;
3. Uputstvo za izračunavanje prilagođenog povrata na aktivu;
4. Uputstvo za izračunavanje pokazatelja operativne efikasnosti i
5. Uputstvo za izradu izvještaja mikrokreditnih organizacija.

Prilog 2.

OSNOVNI PODACI O MKO

Rb	Naziv mikrokreditne organizacije	Adresa i sjedište	Direktor	Tel/Fax	E-mail i Web	30.06.2013. godine			
						Iznos aktive u 000 KM	Iznos kapitala u 000 KM	Broj zaposl.	Broj org. dijelova
1.	MKD "ADRIA mikro" d.o.o. Mostar	ul. Kneza Višeslava 14 88 000 MOSTAR	Sena Martina Topić	036/ 348-891, 348-890 fax	adria.mikro@tel.net.ba	1.350	678	7	1
2.	MKF "EKI" Sarajevo	ul. Džemala Bijedića bb 71 000 SARAJEVO	Sadina Bina	033/ 754-370, 754-388 fax	sbina@mkoeki.com www.mkoeki.com	109.431	42.608	271	67
3.	MKF "LIDER" Sarajevo	ul. Turhanija 2 71 000 SARAJEVO	Džavid Sejfović	033/ 250-580, 250-581 fax	dzavids@lider.ba www.lider.ba	11.811	10.461	52	12
4.	"LOK MKF" Sarajevo	ul. Skenderija 13 71 000 SARAJEVO	Nusret Čaušević	033/ 564-200, 564-201 fax	central.office@lok.ba www.lok.ba	57.964	8.604	196	46
5.	MKF "MELAHA" Sarajevo	ul. Hamdije Kreševljakovića 59 71 000 SARAJEVO	v.d. Jakob Finci	033/ 205-737 tel/fax	viktor@melaha.ba	1.037	297	2	0
6.	MKF "MI-BOSPO" Tuzla	ul. Bosne srebrene bb 75 000 TUZLA	Nejira Nalić	035/ 270-283, 252-448 fax	mi-bospo@mi-bospo.org www.mi-bospo.org	34.065	16.069	142	24
7.	MKF "MIKRA" Sarajevo	ul. Marka Marulića 2/VI 71 000 SARAJEVO	Sanin Čampara	033/ 616-162, 717-141 fax	mikra@mikra.ba www.mikra.ba	17.264	4.566	90	24
8.	MKF "MIKRO ALDI" Goražde	ul. Panorama bb 73 000 GORAŽDE	Ferida Softić	038/ 226-456, 221-004 fax	mka.aldi@bih.net.ba www.mikroaldi.org	3.763	3.331	21	5
9.	"PARTNER MKF" Tuzla	ul. 15. maja bb 75 000 TUZLA	Senad Sinanović	035/ 300-250, 300-269 fax	partner@partner.ba www.partner.ba	114.684	46.181	288	56
10.	MKF "PRIZMA" Sarajevo	ul. Bistrik Medresa 43 71 000 SARAJEVO	Jure Žigo	033/ 573-320, 446-583 fax	hq@prizma.ba www.prizma.ba	99.953	22.595	219	46
11.	"PRVA ISLAMSKA MKF" Sarajevo	ul. Jukićeva 75 71 000 SARAJEVO	Edina Hadžimurtezić	033/ 666-233, 666-224 fax	info@mfi.ba	1.713	1.462	9	0
12.	MKF "SANI" Zenica	ul. Mehmedalije Tarabara 10 72 000 ZENICA	Sulejman Haračić	032/ 405-606 tel/fax	mikrosanizenica@yahoo.com	435	252	4	0
13.	MKF "SUNRISE" Sarajevo	ul. Hamdije Kreševljakovića 51 71 000 SARAJEVO	Zoran Dučić	033/ 278-020, 278-032 fax	sunrise@microsunrise.ba www.microsunrise.ba	28.470	13.893	143	36
UKUPNO						481.940	170.997	1.444	317

Prilog 3.

BILANS STANJA MKF

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	31.12.2012. godine	%	30.06.2013. godine	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	25.286	5	29.471	6	117
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	21.022	4	22.018	5	105
1b)	Kamatonosni računi depozita	4.264	1	7.453	2	175
2.	Plasmani bankama	8.245	2	3.368	1	41
3.	Kreditni	415.883		400.115		96
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	7.585		8.309		110
3b)	Neto krediti (3-3a)	408.298	82	391.806	82	96
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	48.025	9	47.509	10	99
5.	Dugoročne investicije	15	0	0	0	0
6.	Ostala aktiva	9.268	2	9.336	2	101
7.	Minus: rezerv. na ost. stavke aktive, osim kredita	975		900		92
8.	UKUPNO AKTIVA	498.162	100	480.590	101	96
PASIVA						
9.	Obaveze po uzetim kratkoročnim kreditima	99.872	20	87.068	18	87
10.	Obaveze po uzetim dugoročnim kreditima	211.368	42	197.572	41	93
11.	Ostale obaveze	24.091	5	25.631	5	106
12.	UKUPNO OBAVEZE	335.331	67	310.271	65	93
13.	Donirani kapital	46.936		48.824		104
14.	Osnovni kapital	8.245		8.245		100
15.	Višak prihoda nad rashodima	161.552		167.133		103
15a)	za prethodne godine	146.017		159.620		109
15b)	za tekuću godinu	15.535		7.513		48
16.	Manjak prihoda nad rashodima	56.773		56.722		100
16a)	za prethodne godine	56.296		56.703		101
16b)	za tekuću godinu	477		19		4
17.	Ostale rezerve	2.871		2.839		99
18.	UKUPNO KAPITAL	162.831	33	170.319	35	105
19.	UKUPNO PASIVA	498.162	100	480.590	100	96
VANBILANSNA EVIDENCIJA						
	- otpisani krediti	171.834		168.949		98
	- komisioni poslovi	418		376		90

Prilog 4.

BILANS STANJA MKD

u 000 KM

Red. broj	OPIS	31.03.2012. godine	%	30.06.2013. godine	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	104	7	63	5	61
1a)	Gotov novac i nekamatonski računi depozita	104	7	63	5	61
1b)	Kamatonski računi depozita	0	0	0	0	n/a
2.	Plasmani bankama	0	0	0	0	n/a
3.	Kreditni	1.349		1.229		91
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	25		38		152
3b)	Neto krediti (3-3a)	1.324	86	1.191	88	90
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	84	5	66	5	79
5.	Dugoročne investicije	0	0	0	0	n/a
6.	Ostala aktiva	33	2	33	2	100
7.	Minus: rezervir. na ost. stavke aktive, osim kredita	2		3		150
8.	UKUPNO AKTIVA	1.543	100	1.350	100	87
PASIVA						
9.	Obaveze po uzetim kratkoročnim kreditima	719	47	285	21	40
10.	Obaveze po uzetim dugoročnim kreditima	84	5	335	25	399
11.	Ostale obaveze	39	3	52	4	133
12.	UKUPNO OBAVEZE	842	55	672	50	80
13.	Donirani kapital	0		0		n/a
14.	Osnovni kapital	600		600		100
15.	Emisiona ažia	0		0		n/a
16.	Neraspoređena dobit (16a+16b)	0		-23		n/a
16a)	prethodnih godina	0		0		n/a
16b)	tekuće godine	0		-23		n/a
17.	Zakonske rezerve	101		101		100
18.	Ostale rezerve	0		0		n/a
19.	UKUPNO KAPITAL	701	45	678	50	97
20.	UKUPNO PASIVA	1.543	100	1.350	100	87
VANBILANSNA EVIDENCIJA						
	- otpisani krediti	52		55		106
	- komisioni poslovi	0		0		n/a

Prilog 5.

BILANS USPJEHA MKF

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	Za period 01.01. - 30.06.2012. g.		Za period 01.01. - 30.06.2013. g.		Indeks
			%		%	
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I.	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	59	0	7	0	12
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	165	0	125	0	76
1.2.	Kamate na plasmane bankama	43.016	98	41.867	99	97
1.3.	Kamate na kredite	459	1	594	1	129
1.4.	Ostali finansijski prihod	43.699	100	42.593	100	97
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)					
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi	9.298	95	8.266	96	89
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	537	5	303	4	56
2.2.	Ostali finansijski rashodi	9.835	100	8.569	100	87
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	33.864		34.024		100
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)					
II.	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi	4.461	86	5.509	89	123
4.1.	Naknade za izvršene usluge	742	14	651	11	88
4.2.	Ostali operativni prihodi	5.203	100	6.160	100	118
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)					
5.	Operativni rashodi	19.637	55	19.622	58	100
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	8.495	24	8.057	24	95
5.2.	Troškovi poslov. prostora, ostale fik. aktive i režije	7.497	21	6.131	18	82
5.3.	Ostali operativni troškovi	35.629	100	33.810	100	95
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	9.680		5.307		55
6.	Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke	-6.242		1.067		-17
7.	Višak/manjak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja (3.+4.3.-5.4.-6.)	8.152		7.271		89
8.	Vanredni prihodi	638		810		127
9.	Vanredni rashodi	1.272		7.528		592
10.	Višak/manjak prihoda nad rashodima (7.+8.-9.)	59	0	7	0	12

Prilog 6.

BILANS USPJEHA MKD

u 000 KM

Red. broj	OPIS	Za period 01.01. - 30.06.2012. g.	%	Za period 01.01. - 30.06.2013. g.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I.	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	0	0	0	0	n/a
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	0	0	0	0	n/a
1.2.	Kamate na plasmane bankama	190	99	159	98	84
1.3.	Kamate na kredite	1	1	4	2	400
1.4.	Ostali finansijski prihod	191	100	163	100	85
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)					
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi	38	93	35	90	92
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	3	7	4	10	133
2.2.	Ostali finansijski rashodi	41	100	39	100	95
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	150		124		83
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)					
II.	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi	28	100	28	100	100
4.1.	Naknade za izvršene usluge	0	0	0	0	n/a
4.2.	Ostali operativni prihodi	28	100	28	100	100
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)					
5.	Operativni rashodi	94	59	85	53	90
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	38	24	44	28	116
5.2.	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režije	26	16	30	19	115
5.3.	Ostali operativni troškovi	158	100	159	100	101
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	26		18		69
6.	Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke	-6		-25		417
7.	DOBIT/GUBITAK OD REDOVNOG POSLOVANJA (3.+4.3.-5.4.-6.)	15		2		13
8.	Vanredni prihodi	1		0		0
9.	Vanredni rashodi	7		-23		-329
10.	DOBIT/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	1		0		0
11.	POREZ	6		-23		-383
12.	NETO DOBIT/GUBITAK	0	0	0	0	n/a

Prilog 7.

PREGLED DONIRANIH SREDSTAVA MKF
stanje na dan 30.06.2013. godine

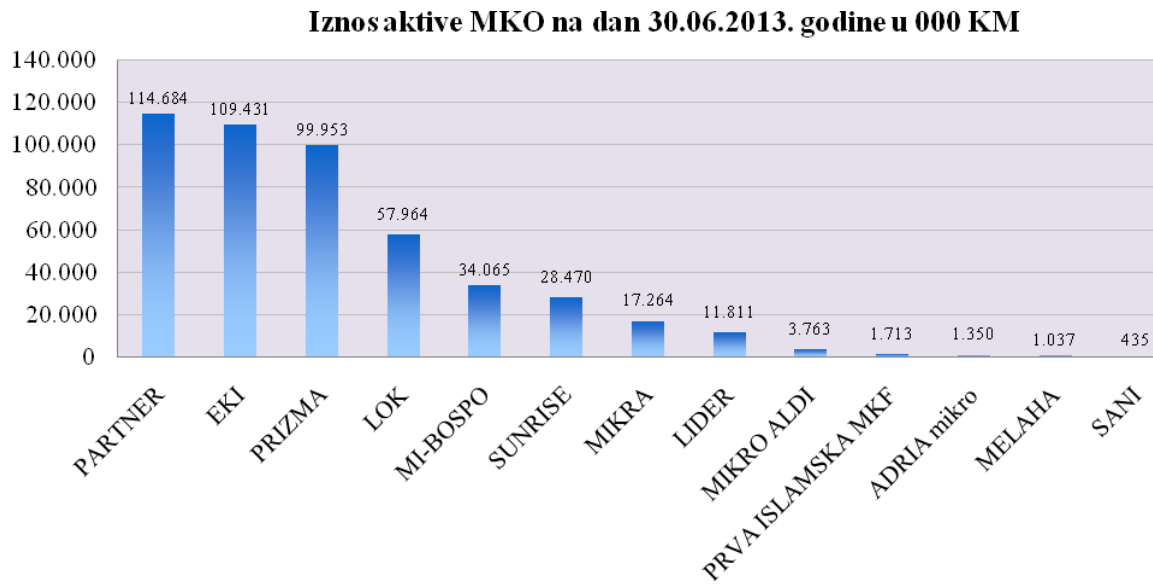
u 000 KM

Rb.	Naziv donator	MKF EKI Sarajevo	MKF LIDER Sarajevo	MKF MI-BOSPO Tuzla	MKF MIKRA Sarajevo	MKF MIKRO ALDI Gorazde	PARTNER MKF Tuzla	MKF PRIZMA Sarajevo	PRVA ISLAMSKA MKF	MKF SUNRISE Sarajevo	UKUPNO
Donacije za kreditni fond		5.246	5.891	3.366	4.070	804	6.828	7.490	3.459	1.942	39.096
1.	USAID	3.046					3.046	3.046			9.138
2.	CHF-(SIDA, MEDI, HILP)		5.891								5.891
3.	CRS				4.070						4.070
4.	UNHCR			479		200	1.229	992		614	3.514
5.	Islamic Relief WW, Predstavništvo Sarajevo								3.459		3.459
6.	LIP (sredstva Vlade FBiH)			947			675			1.214	2.836
7.	UNDP	1.932					59	672			2.663
8.	PRM/USA State Department							2.006			2.006
9.	UMCOR			377			317	774			1.468
10.	IRC			383			805				1.188
11.	Women's World Banking			1.034							1.034
12.	Mercy Corps						697				697
13.	OXSfam					500					500
14.	USDA Know-How Project	237									237
15.	Church World Service			145							145
16.	Udruženje građana "ALDI"					104					104
17.	DK iz spajanja sa udrugom "LORI" Orašje									98	98
18.	CRIC	31									31
19.	SOLIDARITES									16	16
Donacije za osnovna sredstva		8	0	0	65	0	229	61	0	10	373
20.	Mercy Corps						229				229
21.	CRS				65						65
22.	ICMC							53			53
23.	SOLIDARITES									10	10
24.	WORLD VISION Int.	8									8
25.	PHARE							8			8
Donacije za operativne troškove		2.050	874	946	0	0	1.659	3.087	29	709	9.355
26.	PRM							2.047			2.047
27.	SIDA Housing	1.828									1.828
28.	USAID			946			321				1.267
29.	UNHCR						176	840			1.016
30.	LIP (sredstva Vlade FBiH)						201			709	910
31.	CHF		874								874
32.	Mercy Corps						739				739
33.	CGAP						45	150			195
34.	EBRD	105					1				106
35.	IFC	104									104
36.	WORLD BANK						45				45
37.	MFC						20	34			54
38.	UNDP						43				43
39.	Islamic Relief WW, Predstavništvo Sarajevo								29		29
40.	ADA ASBL (RATING)						20				20
41.	Ostalo	13					49	17			79
UKUPNO DONIRANI KAPITAL		7.304	6.765	4.312	4.135	804	8.716	10.639	3.488	2.661	48.824

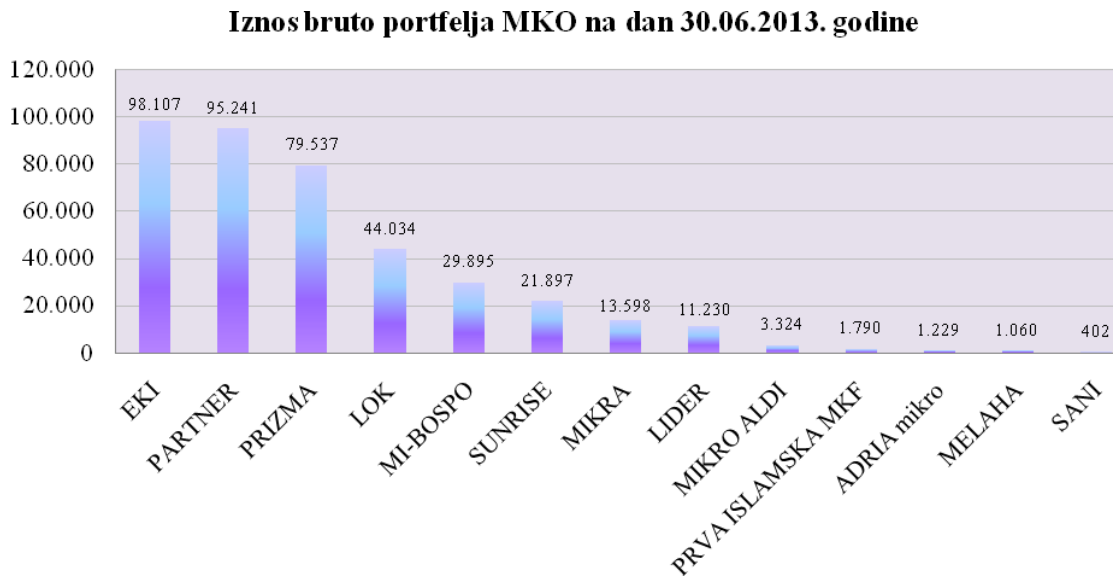
GRAFIKONI

- Grafikon 1. Iznos aktive MKO na dan 30.06.2013. godine u 000 KM
- Grafikon 2. Iznos bruto portfolija MKO na dan 30.06.2013. godine u 000 KM
- Grafikon 3. Iznos obaveza po uzetim kreditima MKO na dan 30.06.2013. godine u 000 KM
- Grafikon 4. Iznos kapitala MKO na dan 30.06.2013. godine u 000 KM
- Grafikon 5. Iznos doniranog kapitala (po izvještajima) MKO na dan 30.06.2013. godine u 000 KM
- Grafikon 6. Višak/manjak prihoda nad rashodima MKF, odnosno neto dobit/gubitak MKD za period 01.01.- 30.06.2013. godine u 000 KM
- Grafikon 7. Broj zaposlenih MKO na dan 30.06.2013. godine
- Grafikon 8. Broj organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH na dan 30.06.2013. godine
- Grafikon 9. Broj aktivnih kreditnih partija MKO sa stanjem na dan 30.06.2013. godine
- Grafikon 10. Broj otpisanih kreditnih partija MKO sa stanjem na dan 30.06.2013. godine
- Grafikon 11. Iznos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima MKO u 000 KM sa stanjem na dan 30.06.2013. godine
- Grafikon 12. Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima u odnosu na bruto portfolio MKO na dan 30.06.2013. godine
- Grafikon 13. Portfolio u riziku preko 30 dana na dan 30.06.2013. godine
- Grafikon 14. Fiksna aktiva i kapital u odnosu na ukupnu aktivu na dan 30.06.2013. godine
- Grafikon 15. Iznos ukupnih isplata mikrokredita u II kvartalu 2013. godine u 000 KM
- Grafikon 16. Prosječne ponderisane EKS na ukupne kredite prema izvještajima MKO u II kvartalu 2013. godine
- Grafikon 17. Prosječne ponderisane EKS na kratkoročne kredite prema izvještajima MKO u II kvartalu 2013. godine
- Grafikon 18. Prosječne ponderisane EKS na dugoročne kredite prema izvještajima MKO u II kvartalu 2013. godine

Grafikon 1.

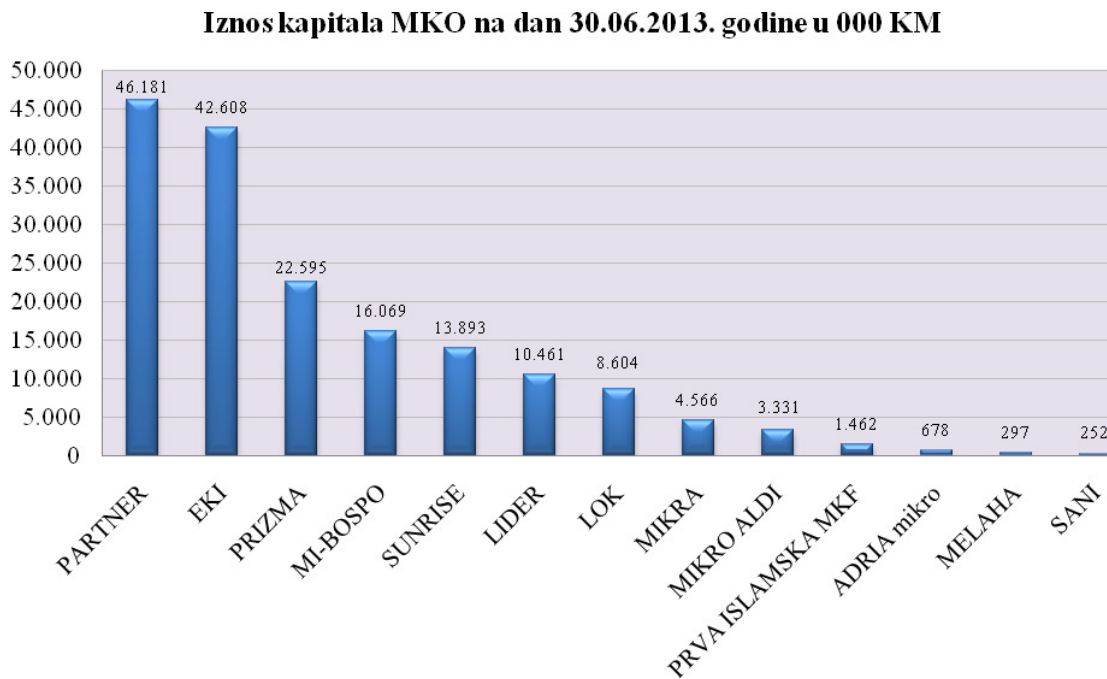
Grafikon 2.

Grafikon 3.

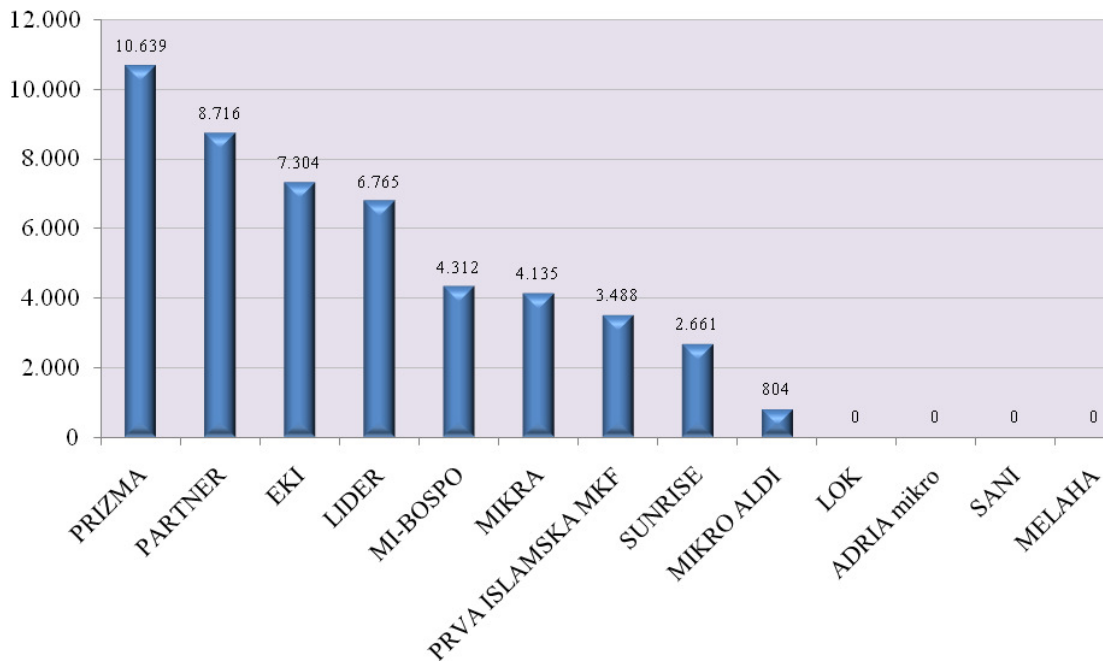

Grafikon 4.

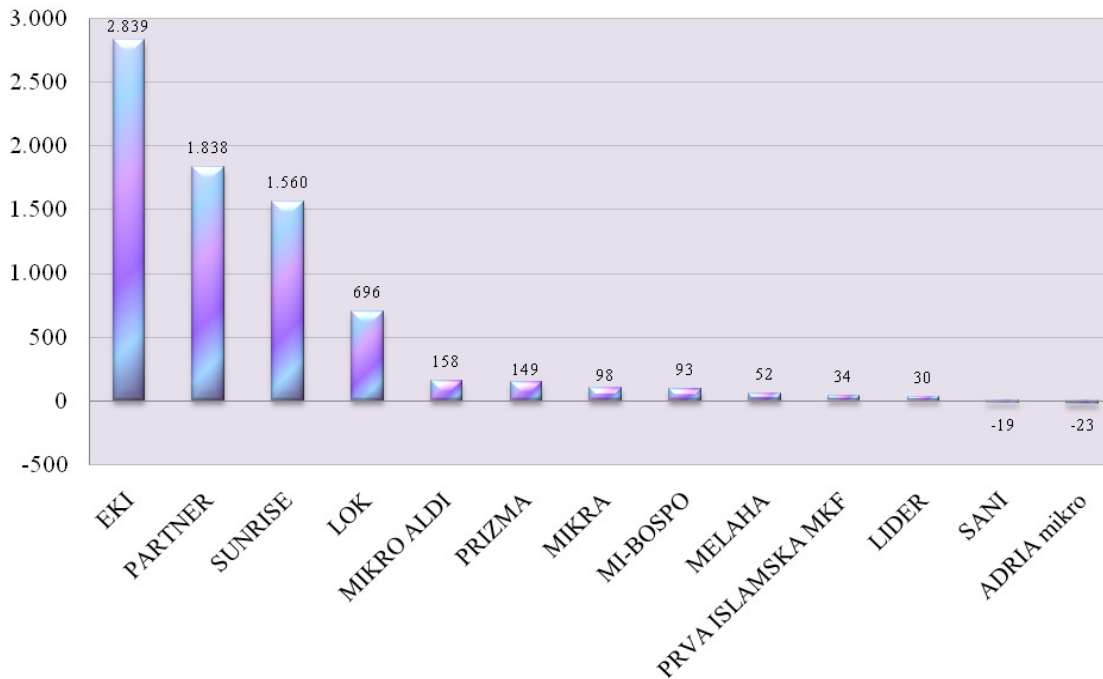
Grafikon 5.

**Iznos doniranog kapitala (prema izvještajima) MKO
na dan 30.06.2013. godine u 000 KM**

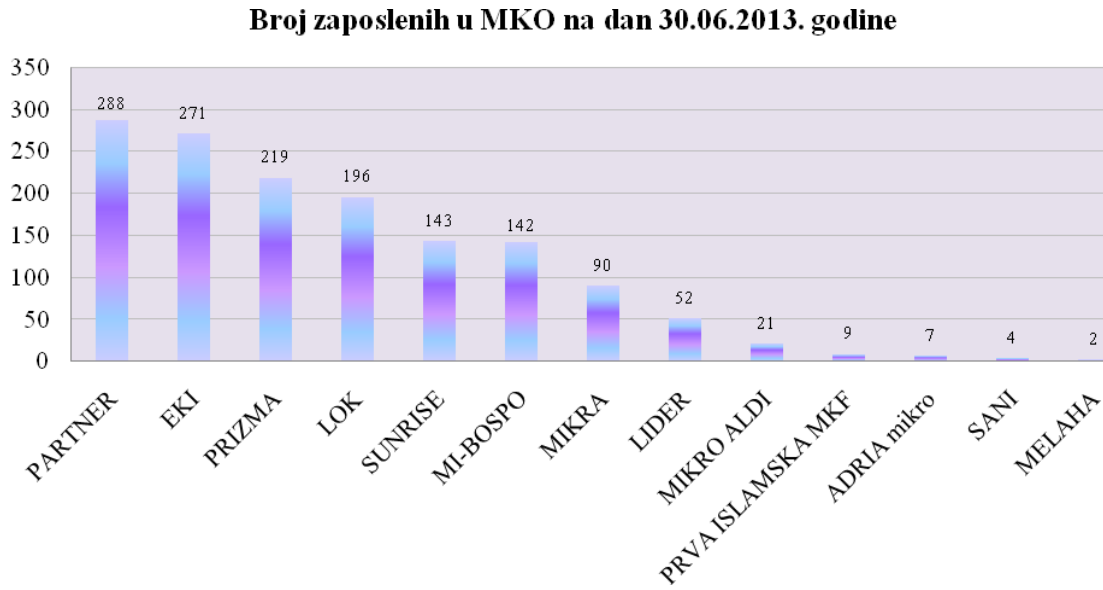

Grafikon 6.

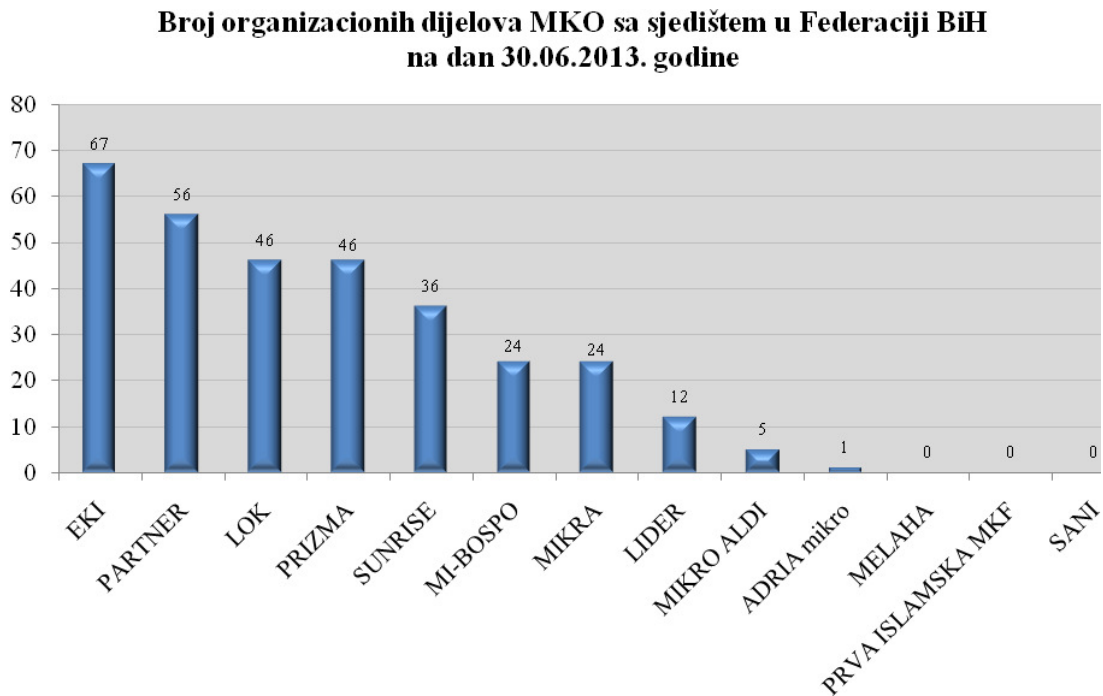
**Višak/manjak prihoda nad rashodima MKF, odnosno neto
dobit/gubitak MKD
za period 01.01.-30.06.2013. godine u 000 KM**

Grafikon 7.

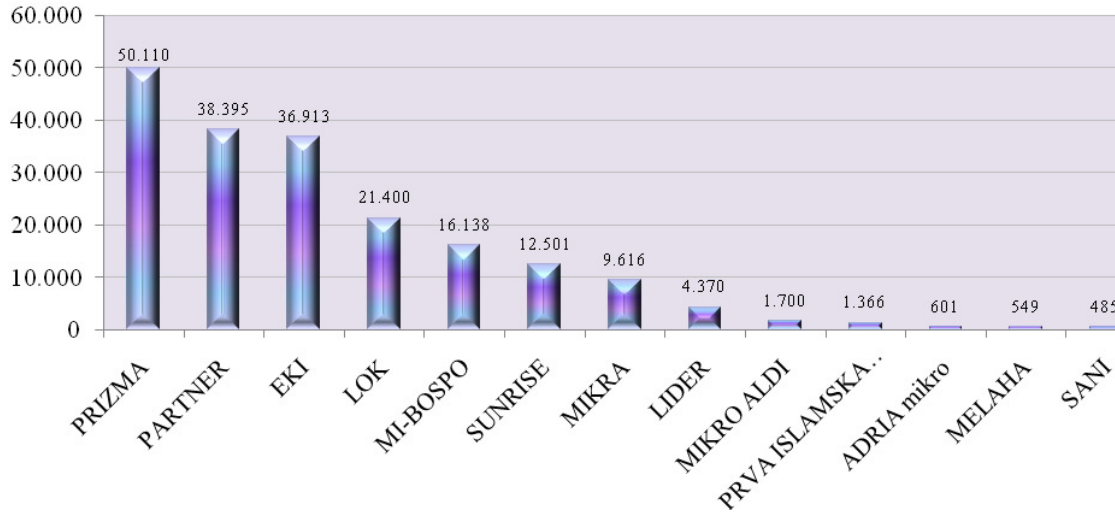

Grafikon 8.

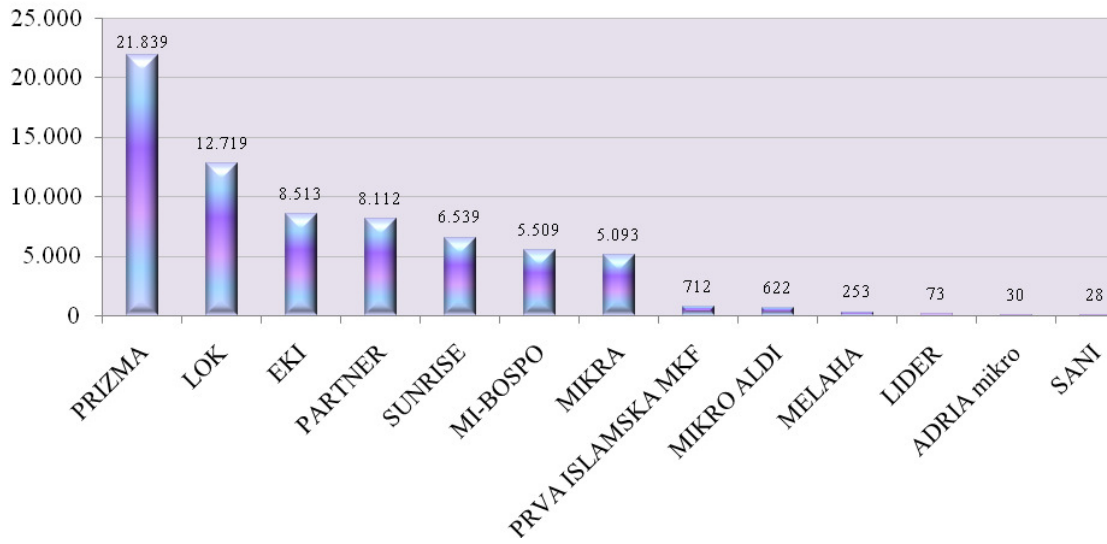
Grafikon 9.

**Broj aktivnih kreditnih partija MKO
sa stanjem na dan 30.06.2013. godine**

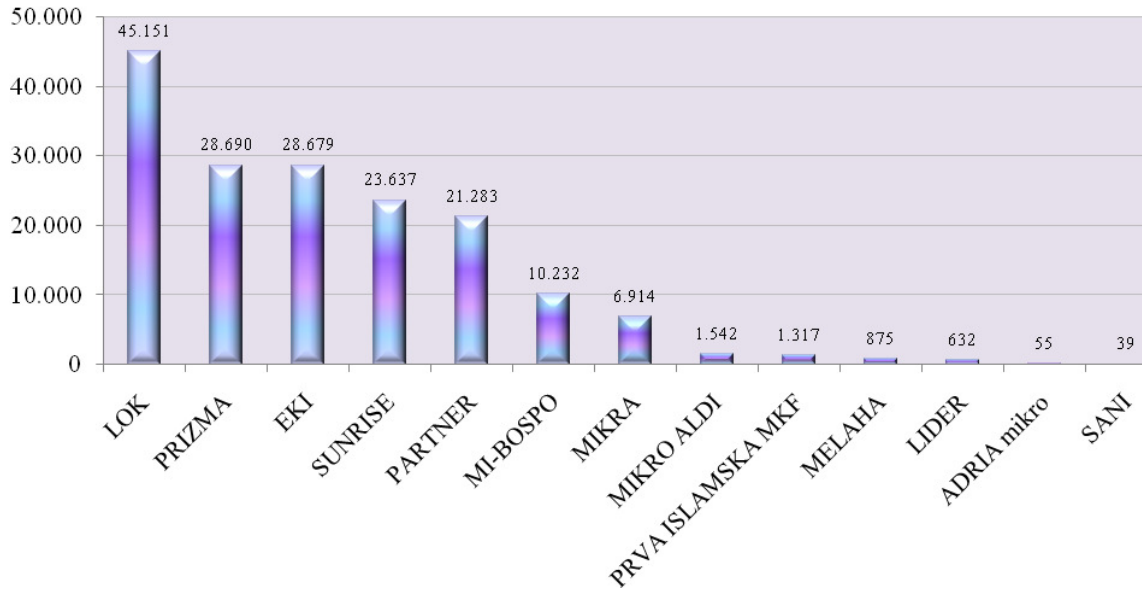
Grafikon 10.

**Broj otpisanih kreditnih partija MKO
evidentiranih u vanbilansu na dan 30.06.2013. godine**

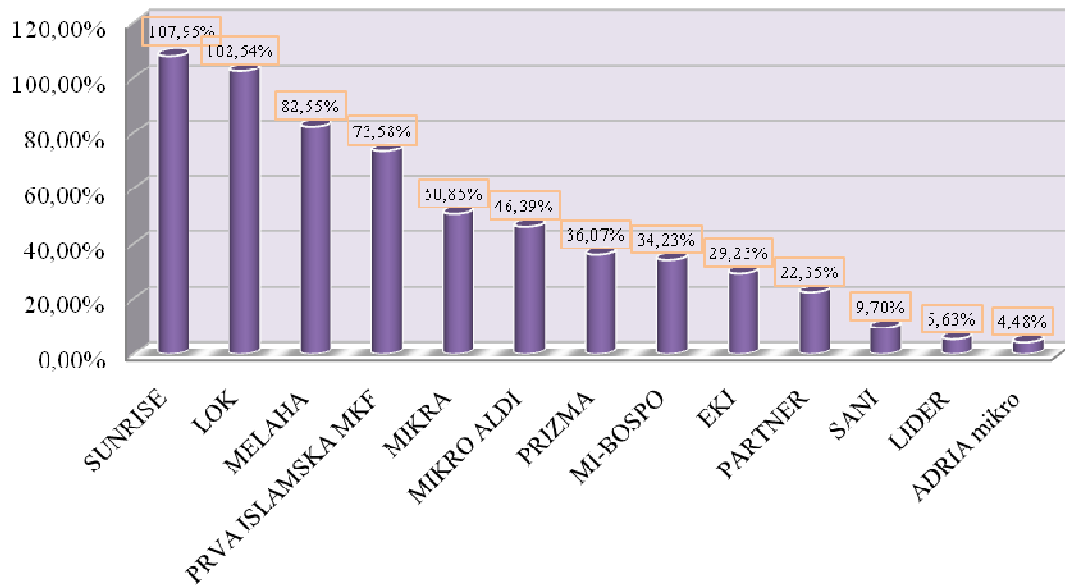
Grafikon 11.

Iznos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima MKO u 000 KM sa stanjem na dan 30.06.2013. godine

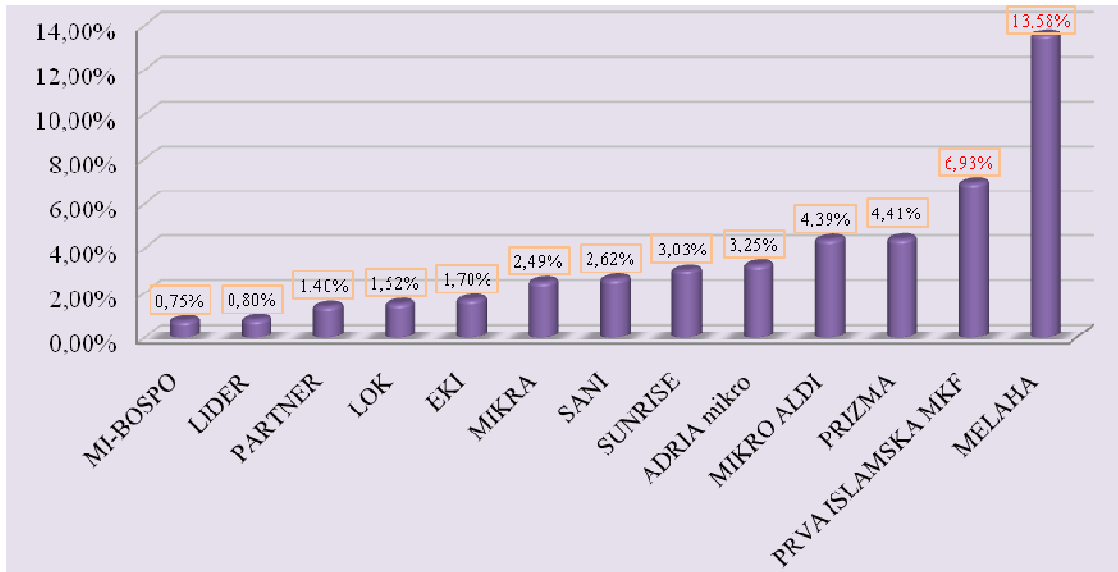
Grafikon 12.

Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima u odnosu na ukupan bruto portfolio MKO na dan 30.06.2013. godine

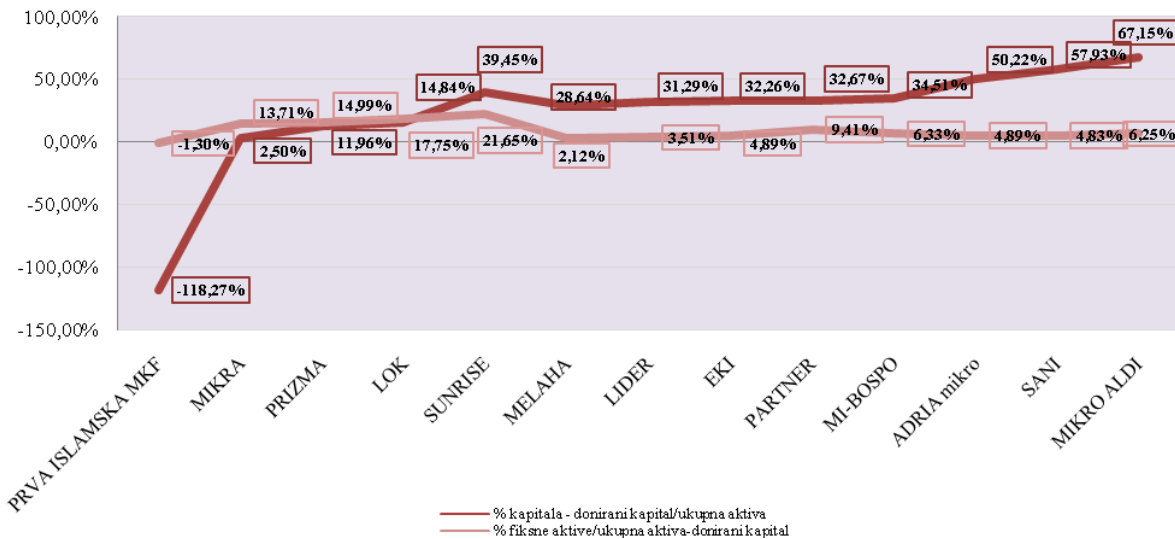
Grafikon 13.

Portfolio u riziku preko 30 dana na dan 30.06.2013. godine

Grafikon 14.

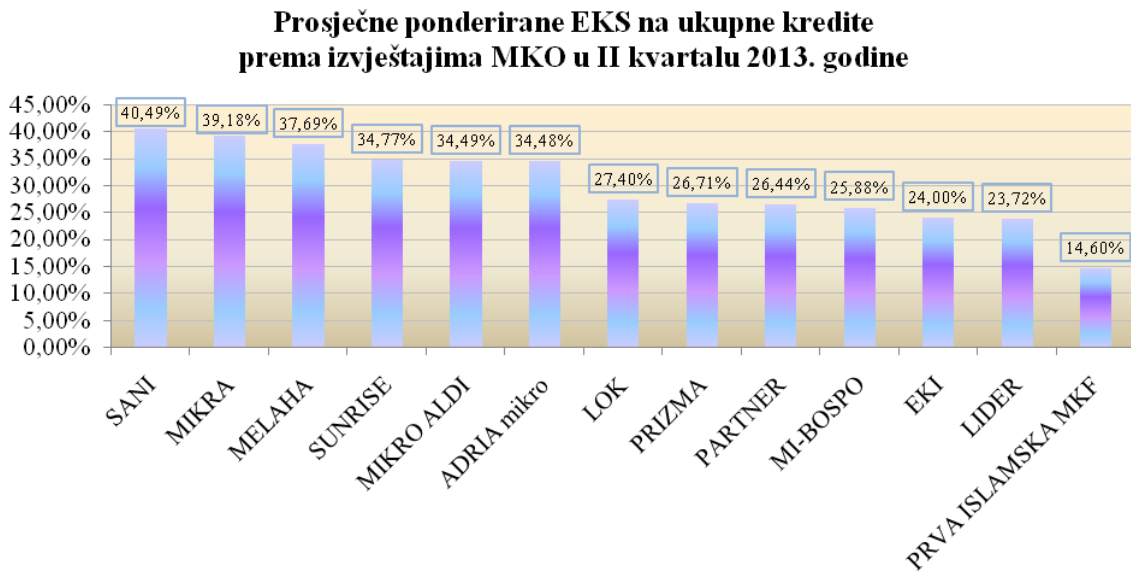
Fiksna aktiva i kapital u odnosu na ukupnu aktivu na dan 30.06.2013. godine

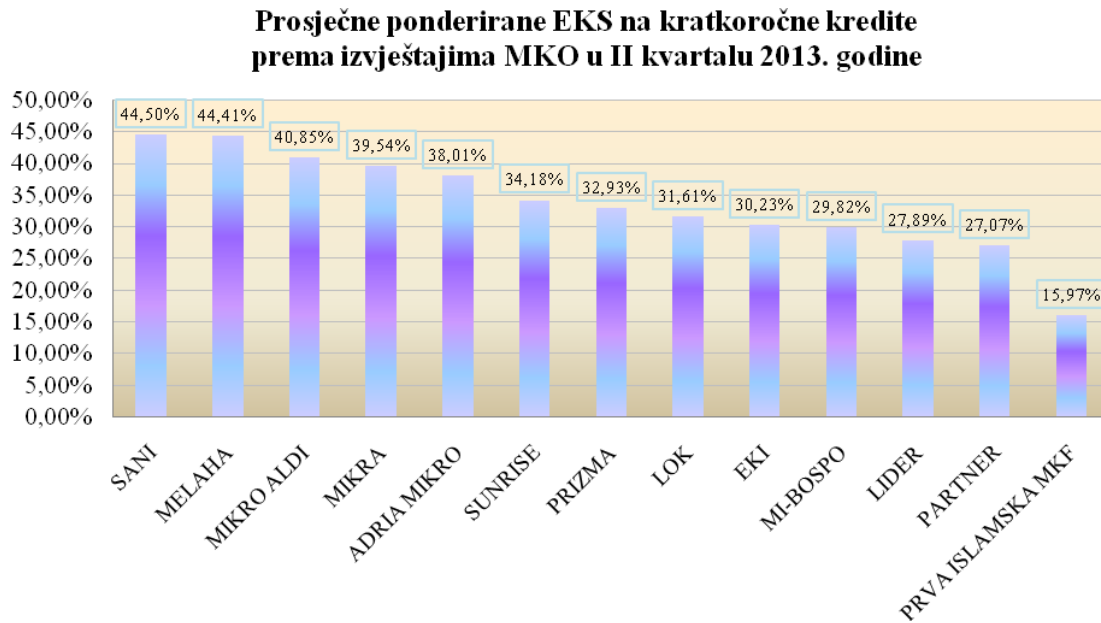
Grafikon 15.

Grafikon 16.

Grafikon 17.

Grafikon 18.

